

L'HOSPITAL SUECO-NORUEC
Antoni Miró

LLOTJA DE SANT JORDI
FUNDACIÓ FRAX

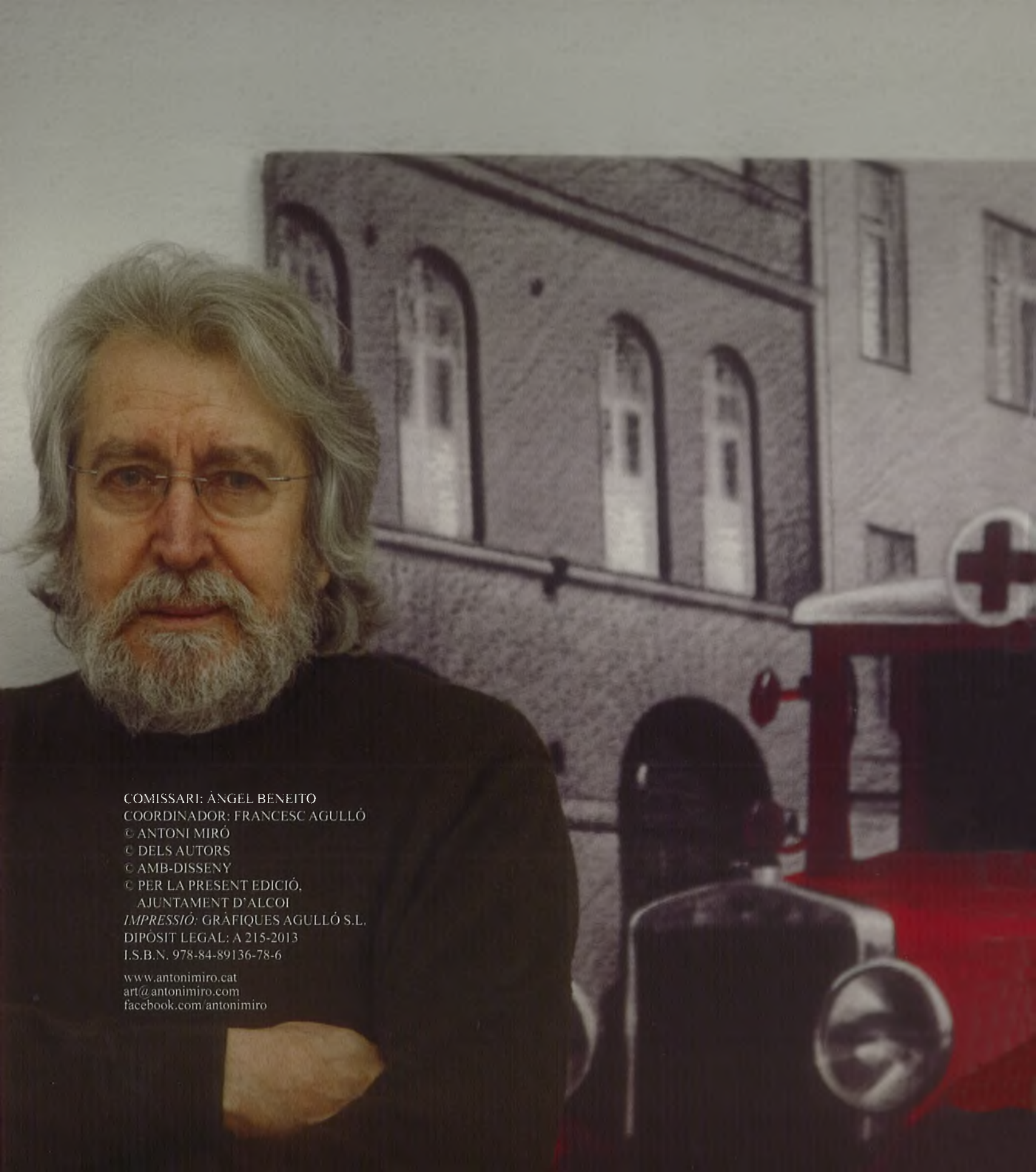
L'HOSPITAL SUECO-NORUEC

Antoni Miró

2 0 1 3

LLOTJA DE SANT JORDI
FUNDACIÓ FRAX

COMISSARI: ÀNGEL BENEITO
COORDINADOR: FRANCESC AGULLÓ
© ANTONI MIRÓ
© DELS AUTORS
© AMB-DISSENY
© PER LA PRESENT EDICIÓ,
AJUNTAMENT D'ALCOI
IMPRESSIÓ: GRÀFIQUES AGULLÓ S.L.
DIPÒSIT LEGAL: A 215-2013
I.S.B.N. 978-84-89136-78-6

www.antonimiro.cat
art@antonimiro.com
facebook.com/antonimiro

És tot un honor per a la ciutat d'Alcoi haver acollit una iniciativa com l'Hospital Sueco-Noruec durant la Guerra Civil, i un deure preservar i honorar la seua memòria. L'exemple d'aquesta mostra de solidaritat internacional ha de transcendir el temps i el territori, de forma que el coratge i la humanitat dels homes i dones que van fer possible aquesta experiència siguen projectats sobre futures generacions. Precisament, l'art compleix aquestes funcions: la perdurabilitat i la universalitat.

I pocs artistes com Antoni Miró poden plasmar sobre el llenç els valors que ens transmet l'Hospital Sueco-Noruec. Alcoià i lluitador, Miró és reconegut arreu del món com un dels artistes més importants que ha donat la nostra plàstica contemporània. Ningú com ell per expressar la dimensió humana d'aquesta breu però intensa aventura, i ningú com Miró per a emfasitzar els valors que ens han de transmetre les emocions, les vivències i els sentiments dels protagonistes d'aquesta història que compartiren alcoians, metges i infermeres de Suècia i Noruega i combatents de diverses zones de l'Estat espanyol que van caure ferits en defensar la democràcia i la llibertat.

Aquesta mostra ens acosta a aquell singular passatge històric, un temps i un indret on els horrors més abjectes de la guerra no aconseguien derrotar la grandesa de l'esperit humà ni els seus més purs anhels i esperances. Les obres de Miró queden com tota una lliçó magistral sobre l'obligació de mantenir viva la memòria; però, sobretot, sobre la necessitat de lluitar per un futur millor.

Antoni Francés Pérez
Alcalde d'Alcoi

EL SUECO-NORUEC D'ALCOI EN LA ACTUALITAT

I N T R O D U C C I Ó

L'Hospital Sueco-Noruec d'Alcoi durant anys ha sigut un edifici més de la ciutat, un gran desconegut. Ara, quan es compleix el 75é aniversari de l'Hospital, l'Ajuntament d'Alcoi pretén donar a conèixer la història que s'amaga a les seues parets i tot el que va envoltar aquest centre sanitari durant la Guerra Civil.

Com a alcalde de l'Alfàs del Pi, municipi de la Marina Baixa en què resideixen molts ciutadans escandinaus, és un honor poder contribuir a difondre eixa labor altruista de ciutadans suecs, noruecs i danesos que van deixar els seus respectius països per ajudar el poble espanyol en guerra. Hem pogut conèixer una part d'eixa història per mitjà de la literatura amb el llibre *Escandinavos en Alcoi: solidaridad internacional en tiempos de guerra*, d'Àngel Beneito i Jon Olav Myklebust, però una altra forma de conèixer la història és a través de la pintura.

Les pinzellades de l'alcoià Antoni Miró, pintor reconegut a nivell internacional, ens aproximaran a eixe Hospital Sueco-Noruec d'Alcoi que va obrir les portes en 1937, i també a una realitat com va ser la Guerra Civil espanyola. I és que els treballs d'Antoni Miró podem dir que són com un arxiu de dades visuals del que podríem anomenar la sociologia històrica, un relat en imatges d'esdeveniments que resulten pròxims a l'espectador. La pinzellada segura de l'artista d'Alcoi ens mostra quasi de manera fotogràfica els horrors d'una guerra, vivències i sentiments dels que van lluitar per defensar la democràcia i la llibertat.

Vicente Arques Cortés
Alcalde de l'Alfàs del Pi

L'ESTUDI QUAI BRANLY AL SOPALMO

Volem pensar que l'acte tan entranyable que va tenir lloc el 6 d'octubre de 2011 va avivar la sempre encesa espurna d'amor per les persones d'Antoni Miró i que la seua genial vena artística en va fer la resta. El resultat és la col·lecció d'obres sobre l'"Hospital Sueco-Noruec d'Alcoi" que presenta aquest catàleg.

La brisa que va avivar les brases del bo d'Antoni va ser el càlid ambient que va inundar la sala d'actes del vell edifici de l'Escola Industrial del passeig del Viaducte amb motiu de la presentació del llibre d'Àngel Beneito i Jon Olav Myklebust, *Escandinavos en Alcoi: solidaritat internacional en tiempos de guerra* i en el qual aprofitarem per recuperar per a la història les inscripcions que circumden els frontis de l'espartana sala: "Viva la solidaridad internacional", al front, "Viva Noruega" i "Viva Suecia" en els laterals i "Viva Dinamarca", al fons.

Aquestes inscripcions són la reproducció de les que lluía l'esmentada sala quan, fent aleshores funcions de quiròfan, va ser inaugurat l'edifici com a hospital de guerra, finançat pel moviment civil de solidaritat internacional que recaptava fons per a desenvolupar escoles i hospitals en la traumatitzada Espanya dels anys trenta del segle XX i que tan bé narra el nostre historiador Àngel Beneito en els seus dos llibres escrits sobre la història de l'edifici del Viaducte: el primer de l'any 2004, *El Hospital Sueco Noruego de Alcoi durante la Guerra Civil Española* i el ja mencionat, presentat en l'esdeveniment a què ens referim.

Antoni Miró, perdut entre la gent que abarrotava la presentació, i inundat de l'esperit d'humanitat que ens unia a tots els presents per damunt d'idees polítiques i prejudicis equívocs, de segur que va decidir que eixe esperit havia de plasmar-se en una obra gràfica com la que ha

creat i que recull aquest catàleg. Obra en què, sense perdre la seua mirada crítica personal, es pose de manifest la força de les persones sobre les misèries de la història.

Creiem que un dels problemes de la crisi actual que estem vivint és que, de nou al llarg de la nostra història, s'està perdent la confiança entre nosaltres mateixos, com a membres integrants de la societat. I la desconfiança desvertebra. No es pot reclamar solidaritat entre les persones si no hi ha confiança entre nosaltres. Jo sóc solidari si confie que els altres estaran quan jo els necessite. I no es tracta d'egoisme, de donar per a rebre, sinó de saber de les nostres limitacions com a persones i conèixer que la societat ens és imprescindible perquè, aportant-hi el millor de nosaltres, confiant que els nostres conciutadans faran el mateix i així, interactuant, tots podem solucionar les nostres necessitats i veure satisfetes en gran manera les nostres aspiracions. Aquesta és la gran força d'una societat vertebrada i unida.

S'ha escrit moltes vegades que el poble que no coneix la seua història corre el risc de repetir-la. Per això, a fi que no visquem mai en el nostre futur els esborronadors fets que van portar a la creació de l'Hospital Sueco-Noruec a Alcoi, obres com les d'Antoni Miró i escrits com els d'Àngel Beneito fan que continuem creient en l'ésser humà, ja que contribueixen a crear i divulgar el nostre passat i a modelar positivament les nostres mentalitats, perquè les nostres actituds com a persones només busquen l'avanç de la nostra societat i no la seua desarticulació.

Enrique Masiá Buades

**Exdirector del Campus de Alcoy de
la Universitat Politècnica de València**

Georgina Blanes Nadal

**Directora del Campus de Alcoy de
la Universitat Politècnica de València**

Àngel Beneito
Josep Bernabeu - Mestre
Jordi Botella
Natxo Lara
David Rico
Isabel - Clara Simó
Josep Sou

ANTONI MIRÓ A L'ESTUDI DE FOTOGRAFIA. EL SOPWIMO

Pel juliol de 1936 una part de l'Exèrcit espanyol s'aixecava en contra d'un govern legalment constituït, el qual es definia en l'article primer de la seua Constitució com una "República democràtica de treballadors de tota classe, que s'organitza en règim de Llibertat i de Justícia". A Europa, però, les coses no rutllaven millor. A Alemanya feia temps que Hitler era canceller, mentre que a Itàlia Mussolini governava amb poders dictatorials. L'enfrontament entre dictadures i democràcies semblava inevitable.

A Suècia i a Noruega, en saber que Franco s'havia aixecat, la classe obrera va mostrar la seua solidaritat amb els treballadors espanyols. Immediatament, partits polítics i sindicats de caire progressista, així com entitats cíviques i culturals iniciaren una campanya per tal d'ajudar el Front Popular, iniciativa que va donar pas a un moviment de solidaritat anomenat "Ajudem Espanya". Gràcies a això, en poc temps es creaven Comitès Locals d'Ajut a Espanya en quasi tots els municipis, on col·laboraven milers de ciutadans per tal d'enviar roba, medicaments i aliments als combatents republicans i la població civil, especialment dones i xiquets, que patien els horrors de la guerra.

Per tal de sensibilitzar la població i predisposar-la en favor de la causa republicana, els Comitès d'Ajut a Espanya repartiren milers d'agulles de solapa amb el text "För Spanien", feren un sens nombre de mítings, de manifestacions, de conferències, de festes solidàries i de xerrades radiofòniques, mentre que la premsa més progressista inseria un bon nombre d'articles, de poemes i de dibuixos fets per autors radicals que al·ludien a la guerra d'Espanya.

Aquesta crida solidària va tenir efecte i la resposta de la població escandinava fou impressionant: sota la consigna "la vostra lluita és la nostra", milers de treballadors van reunir

elevades sumes de diners que van servir per a comprar tones d'aliments (conserves, llet, blat, margarina, peix salat, formatge, sucre, xocolata, etc.), així com pastilles de sabó, vitamines, material quirúrgic, medicaments, embenatges, ampolles de morfina, anestèsia, etc., amb destinació a Espanya.

Fet açò, i en saber de les mancances socials i sanitàries que patia el poble espanyol, els Comitès Suec i Noruec d'Ajuda a Espanya van decidir unir les seues forces i col·laborar conjuntament amb la Central Sanitària Internacional i amb el Comitè Internacional per a la Infància. Per tal d'això, Georg Branting (era el president del Comité Suec d'Ajut a Espanya), en representació d'ambdós comitès, va destinar una bona part dels milers de corones que anaven arreglant-se a muntar llars d'acollida i orfenats per als xiquets que havien perdut els seus pares, així com un hospital de sang complet: l'Hospital Sueco-Noruec d'Alcoi, que serviria per atendre els soldats que queien ferits en combat.

Doncs bé, aquesta gesta d'altruisme i de solidaritat que va protagonitzar el poble escandinau amb l'espanyol, queda magníficament reflectida per Antoni Miró en la sèrie "l'Hospital Sueco-Noruec", que commemora el 75è aniversari d'aquesta efemèride.

La trajectòria artística d'Antoni Miró com a pintor, escultor o gravador, tant se val, sempre s'ha caracteritzat per mantenir uns trets d'identitat que el distingeixen i el fan únic, en estar sempre al servei i en funció del compromís social i cultural. Mai no ha donat cap puntada sense fil: la seua obra és denúncia, és clam, és crítica, és ironia, és reconeixement... Les sèries "Amèrica Negra" (1972), "El Dòlar" (1973-80), "Pinteu Pintura" (1980-90), "Vivace" (1991-2001), "Sense Títol" (2001), "Viento del Pueblo" (2011), entre d'altres, són una mostra eloqüent de conjunció pictòrica, gràfica i plàstica que es materialitza mitjançant una marcada

intencionalitat de caire polític, social o cultural. Miró, observador des de la distància, home quasi enclaustrat al mas Sopalmo, és, però, un far conscient i crític de la societat que l'envolta, la qual analitza i denuncia a través de les seues interpretacions metafòriques, imatges farcides de força i de compromís que no ens deixen impassibles.

Doncs bé, he d'advertir que ni estic qualificat per realitzar una crítica d'art a l'ús, ni aquestes ratlles ho pretenen. Dit açò, queda fora de qualsevol dubte que contemplar l'obra que Antoni Miró ens presenta en aquesta sèrie, l'Hospital Sueco-Noruec, és contemplar l'obra d'un artista compromès amb la història i el present, amb el passat i el nostre temps mitjançant la utilització de textures, de formes, de colors i d'intencions certament testimonials i provocadores, que sacsegen la coneixença de l'espectador amb la intenció de sensibilitzar-lo i de no deixar-lo indiferent.

No és la primera vegada que Antoni Miró s'endinsa en els traços de la recreació històrica. Al contrari, la història i els personatges de transcendència històrica han estat un motiu d'inspiració quasi constant al llarg de tota la seua trajectòria artística. Recordeu els llenços "Vietnam-1" (1968), "Llances imperials" (1976-77), "Interludi" (1998), "Record d'Hiroshima" (2002), "Desert de Kuwait" (2004), "Ciutat sense sortida" (2005), "L'arbre de Gernika" (2008), la sèrie "L'exili 1939" (2009) o "President Companys" (2010), entre tants altres, amb clara referència a la guerra del Vietnam, a l'imperialisme dels Àustria, a la Segona Guerra Mundial, a l'holocaust nuclear que va patir el Japó, a la Guerra del Golf, al genocidi nazi als camps d'extermini, a la reivindicació de les històriques llibertats dels bascs, a l'exili republicà o a la subsegüent repressió i pèrdua de llibertats que es va esdevenir en finalitzar la Guerra Civil espanyola.

En la present sèrie expositiva, Antoni Miró recrea plàsticament, amb atreviment i valentia,

un fet històric del qual Alcoi, la seua ciutat natal, fou testimoni durant la malaurada Guerra Civil: la instal·lació a la ciutat de l'Hospital Sueco-Noruec. Però la seua obra, compromesa amb la història fins al moll de l'os, va més enllà en presentar-li a l'espectador un seguit d'imatges que reconstrueixen, pas a pas, cadascun dels fets més significatius i colpidors d'aquesta magnífica història de solidaritat universal, de la qual la República espanyola fou dipositària l'any 1937.

Roig, groc i morat són els colors dominants i sempre presents en les obres que conformen aquesta sèrie, amb una clara intenció de recordar i de retre-li tribut a la Segona República i als homes que lluitaren per aquesta, amb la finalitat de defensar-la de l'aixecament militar.

16

Ara, 75 anys després de la instal·lació a Alcoi de l'Hospital Sueco-Noruec, l'obra de Miró fa didàctica, en mostrar-li a l'espectador i sensibilitzar-lo en un fet històric que la dictadura i el pas del temps es van encarregar d'oblidar. Els seus llenços, pura recreació artísticohistòrica, ens mostren les multitudinàries manifestacions que es van fer a Suècia i a Noruega en favor de la República espanyola, així com la solidaritat que tingueren els treballadors d'eixes latituds recaptant diners i queviures, per fàbriques i carrers, que van servir per a abaixar la fam i proporcionar ajut mèdic als combatents i a la població civil que patia la guerra. Però, també posa davant els nostres ulls els rostres dels ferits (alguns d'ells quasi xiquets) i les amputacions que van patir, com una metàfora del dolor que va causar l'aixecament militar. I el lacerant enfrontament bèl·lic. I la dignitat del poble espanyol. I la dura repressió que s'esdevingué només acabada la guerra. En definitiva, tot un al·legat fet història i denúncia de la condició humana: la part més sublim, com és la solidaritat amb els semblants i la més baixa i roïna que genera un conflicte bèl·lic.

Àngel Beneito

En la iniciativa solidaria que va fer possible l'Hospital Sueco-Noruec d'Alcoi, van confluïr diversos elements que cal recordar i reivindicar. En el marc de la dimensió internacional de la Guerra Civil espanyola, a més del compromís dels demòcrates escandinaus amb la Segona República i la causa que aquesta representava en la lluita contra el feixisme, amb aquell projecte es van poder concretar molts dels ideals que des del segle XIX, però amb particular intensitat després de la Primera Guerra Mundial, havien anat configurant la cooperació internacional en matèria sanitària.

En l'actuació dels professionals sanitaris que es traslladaren a Alcoi des del nord d'Europa per a posar en marxa l'Hospital, estava molt present la visió desinteressada i universalista de la ciència que amb tant d'encert va saber definir el degà de la Facultat de Medicina de Madrid, el professor Julián Calleja, en el discurs inaugural que va pronunciar amb motiu del IX Congrés Internacional d'Higiene i Demografia que va tenir lloc a Madrid en 1898. Per al doctor Calleja, els sanitaris formaven part d'un col·lectiu on era pàtria la humanitat, procediment la ciència, aspiració el progrés i finalitat la salut pública.

Les imatges que Antoni Miró ha sabut treballar amb la seua genialitat i saber fer, ens mostren, amb tota la força i intensitat, molts dels valors que guiaven el treball que dugué a terme aquell grup escandinau de metges i infermeres. Traslladen professionalitat, però també compromís, i, sobretot, la proximitat que representava compartir el dolor, els ideals

i les esperances d'aquells altres protagonistes de la història de l'Hospital: els ferits i els malalts que van rebre la assistència que mereixien, les infermeres alcoianes que van ajudar a formar, o els metges espanyols que van continuar la seua tasca, amb el doctor Bastos al capdavant.

Però són imatges que també ens recorden la tragèdia col·lectiva de rerefons que va acompanyar aquella iniciativa. Amb la victòria de les tropes colpistes i la instauració del règim franquista, es feia creu i ratlla a l'experiència democràtica de la Segona República i al projecte de progrés que reclamava la majoria de la societat espanyola. Al mateix temps s'encetava un injustificat període de repressió i brutalitat del que va ser testimoni el mateix edifici que albergava l'Hospital, i es negaven els ideals que havien guiat l'acció filantròpica i solidària que va permetre la seua materialització.

Aquella pàtria de la humanitat que van poder compartir els sanitaris i els demòcrates del nord i del sud d'Europa, va ser substituïda per la raó de la força i es va fer palès amb la persecució que patiren molts dels metges i infermeres de nacionalitat espanyola que treballaren a l'Hospital. Recuperar la memòria històrica d'iniciatives com la que representen les imatges que mouen aquestes reflexions, a més de comportar un acte de justícia i d'higiene democràtica, permet dur el debat històric al temps present i posar en valor el compromís solidari que hauria de guiar les actuacions dels éssers humans.

Josep Bernabeu-Mestre
Universitat d'Alacant

P R E F A C I D ' U N E N C O N T R E D E L L E N G U A T G E S

Una nit d'aquest hivern que vaig acudir al Mas Sopalmo, Antoni Miró em mostrà l'última obra que duia entre mans. Avesat a la seua energia creativa capaç de sorprendre'm sempre, tot i que el conec des de fa un grapat d'anys, aquella nit, però, les teles recolzades en les parets em colpiren com la primera volta que vaig vore un quadre seu (jo era un adolescent enxorlat amb aquell pintor de clenxa i vestuari negre), on un xiquet negre em guaitava darrere d'una cortina.

Eren unes imatges que jo coneixia. Totes elles estaven vinculades a la breu història de l'Hospital Sueco-Noruec d'Alcoi que assistí molts combatents republicans nafrats en el combat contra les forces feixistes. Algunes de les imatges les identificava amb documents de l'època i d'altres em resultaven familiars perquè coincidien amb uns personatges que em coïen a les mans des que prop de cinc anys arrere vaig iniciar un relat que discorria en l'últim any de la Guerra d'Espanya i que se situava entre Castelló de la Plana i Alcoi.

No sé si atribuir aquesta impressió intensa a la coincidència del tema que jo també duia enllestit, a l'austeritat dels llenços —blanc i negre amb un tel de colors primaris, un univers pròxim i alhora oníric— o la presència sòbria d'uns homes i dones que sol·licitaven ajuda des dels països nòrdics per a una República vulnerable; o a la dignitat que mostraven uns ferits des de les escales d'un edifici destinat en els seus orígens per a centre educatiu; o la bellesa d'unes infermeres que hagueren de mamprendre un treball heroic...

Fóra com fóra, la visió d'aquells quadres d'Antoni Miró reviscolà els esperits que m'havien acompanyat els últims anys en el procés de l'escriptura d'una novel·la que parlava de persones com aquelles en blanc i negre, envernissades d'ombres morades i vermelles, que es disposaven

a plantar cara al monstre des d'un racó de la rereguarda ajudant els combatents ferits en la primera línia de foc.

Una vegada més Antoni Miró fou capaç de despertar a través de la seua obra un món que parlava de principis i compromisos, d'homes i dones en blanc i negre que aspiraven a una realitat plena de colors. Una vegada més he de mostrar-li el meu agraïment, tal com li'l retran tots aquells voluntaris anònims que defensaren la Segona República amb les seues mans.

Amb aquesta voluntat adjunte un fragment de la novel·la amb què em vaig acostar a aquell moment de la nostra Guerra, tot celebrant, una vegada més, el feliç encontre amb l'obra i la persona d'Antoni Miró.

L'HOSPITAL (fragment d'una novel·la inèdita)

Aquell racó de la rereguarda proveïa el front d'armament i roba gràcies a les fàbriques que no havien deixat de produir per més que foren confiscades i ara restaren en mans de comitès. L'eco de la guerra, doncs, arribava de molt lluny i fins aleshores, a més del racionament, les conseqüències de la guerra no anaven més enllà de la constitució de la Columna Ruescas-Taíno, represàlies furtives com la de Francesc Albiach o l'enderrocament de les esglésies de Santa Maria i de Sant Francesc amb els sellars de les quals s'alçà en 1938 una Piscina Municipal als peus del Xorrador. La premsa advertia que la resistència de Madrid i les batalles de Guadalajara i Terol no sols havien parat els peus als rebels sinó que donaven peu a la creença que de la resistència inicial es passaria a l'ofensiva, un colp estiguera organitzat l'Exèrcit Popular i la diplomàcia internacional assumira que si el feixisme no es tallava en sec, aquest serpot que creixia unflat com un perot enmig d'una mascarada, guanyaria Europa pam a pam. Amb el

sacrifici de la població civil, insistien les filípiques, i l'heroïcitat en combat dels voluntaris que havien substituït les ferramentes de llanterner per la disciplina militar i ara foragitaven en les planícies alcarrenyes aquells italians mudats com a margallons que s'encomanaren a La Legió Còndor per a tornar sans i estalvis a casa seua, estava donant-se un canvi de rumb a la situació, fins el punt que d'un moment a l'altre es capgiraria l'estratègia i de l'estricta defensa i supervivència que havien alenat els bàndols lleials ara n'obtindrien l'honor i el futur; ja no serien els conills esporuguits dins d'un cau encés per l'entrada i l'eixida, en mans d'un xiquet consentit, perquè esdevindrien guepards en la protecció dels seus nodrissons, rinoceronts capaços d'investir un tabor sencer. Tanmateix el feixisme era com una gangrena, advertien els oradors en les places dels bous mentre el fil de la seua veu reviscolava les espurnes dels cors republicans, un serpot nodrit de les baixes passions i del rancor, que s'emparava en l'evocació d'uns temps gloriosos que mai no havien existit i sobre els quals els pobres d'esperit, els vassalls, i també els bròfecs de casino, les mantingudes cares i els catecúmens, els rendistes beneïts per les autoritats locals de baix ventre espenjollat, putes primerenques beates tardanes, els escolans i els brigadiers, tota una multitud temorosa que els planetes rodaren per la seua pròpia mecànica, que l'atzar i la voluntat desafiaren la Providència, aquells que creien en la desgràcia com un càstig del què mai serien eximits per cap destí ni cap Patrona, que els acovardia una història dictada per la mà dels homes i s'agenollaven davant d'una Veritat que venia inspirada pel cel —i de la qual ells només se n'aprofitaven— des d'abans dels segles, tot plegat es projectava en un terrabastall de fe i barbàrie fins el punt d'encolomar els seus complexos d'inferioritat sobre els altres, esclavitzant-los com a mà d'obra barata, castigant-los per irreverents o exterminant-los contra els murs de qualsevol parròquia.

Aquell racó de la rereguarda rebia el ressò de la tragèdia carrisquejant a través de les ones hertzianes o bé amb el relax dels soldats de permís que arribaven amb el fred aragonès adherit a la bola dels ulls. D'una manera o de l'altra els combats assolien la cantarella d'una rondalla que anava de boca en boca, farcida d'homes valerosos i adversaris cruels que combatien en unes terres remotes que, descrites en els periòdics o en la ràdio, assolien l'atmosfera càlida del mite: una i altra volta es repetia la contalla dels madrilenys assetjats per un enemic que els té en el punt de mira en el mateix carrer des del primer dia de l'Alçament, o del sacrifici de Badajoz on les execucions dels legionaris omplien la plaça de bous de cadàvers apilotats; Brunete, Belchite o Guernica són poblacions que ningú no sabia mai indicar en un mapa, però ara ja pertanyen a l'àmbit familiar amb el seu pòsit de redempció i exemplaritat.

Lluny d'aquell cantó muntanyenc i, sobretot, de l'Hospital Sueco-Noruec, la guerra glatia ensordida com el tro apagat dels arcabussos el dia de l'Alardo si qui segueix l'acte s'arrecera en qualsevol cau per protegir-se del borum. El seu ressò no anava més enllà dels sospirs dels ferits i del pas dels obrers camí del Tossal o de la Rambla per efectuar els canvis de torn. Tret de la demolició dels temples regulada maó a maó per tal d'amortitzar l'edificació, o dels ajusticiaments furtius d'alguns homes significats, la ciutat procurava no apoquinar-se pel sotrac, exhibint la mateixa diligència que li havia permés prosperar en altres temps.

El matí del 20 de setembre de 1938 la immunitat s'ensolsí amb la mateixa fragilitat que altres ciutats havien vist trasbalsar la seua inèrcia en els dos anys anteriors...

Jordi Botella

Resulta necessària la reflexió sobre allò que el segle XX ens ha deixat als llibres d'història. Moltes coses bones, molts avenços relacionats amb la tecnologia o la Medicina, entre altres disciplines. El poder adquisitiu es va multiplicar en el considerat Primer Món i la pobresa, les malalties sense cura i l'analfabetisme es van eradicar pràcticament als estats més privilegiats. El progrés econòmic dels més forts va arribar de manera espontània –o no– després de la Segona Guerra Mundial. La reconstrucció d'Europa i l'evolució dels Estats Units cap al progrés capitalista va estar adobat per la carrera espacial o la competència militar interessada amb el bloc soviètic. El *boom* econòmic del capitalisme de la postguerra mundial va servir per crear el món que hem heretat, un món individual, egoista i ple d'injustícies, on els rics han sigut els més afavorits i els pobres, els oblidats.

En aquell escenari de postguerra, Espanya creix a un ritme molt inferior a la resta d'Europa, condicionat per l'autarquia i el control salvatge del sistema franquista. Però els mals d'Espanya comencen molt abans, quan alemanys i italians empen la península ibèrica com a banc de proves de guerra. Ara, l'armament es verifica a l'Afganistan o a Somàlia, però en 1936 va ser la República Espanyola la triada per provar armes, bombardejos massius i aniquilacions indiscriminades. La República Espanyola era tan dèbil internacionalment que quasi ningú no saltarà a l'escaquer per defensar-la. Ben poc els importava a ells eliminar del mapa un grapat d'analfabets camperols i quatre obrers de quatre indústries tradicionals manufactureres. La Guerra Civil esclata sense que el noranta per cent de la població entenguera per què. Les explicacions franquistes encara queden coixes. Allò de l'alçament nacional per lluitar contra la fam, el buit de poder i el radicalisme anticlerical no semblen arguments de pes per fer una guerra.

l'enmig de la Guerra Civil espanyola sorgeix la Solidaritat desinteressada de molts ciutadans, la majoria del nord d'Europa. Uns estats com ara Noruega o Suècia que, espantats pel que passa a Espanya i pràcticament sense tenir informació fidel i contrastada del que representava aquest país, es llancen al carrer per obtenir diners solidaris per ajudar la República.

Els suecs i els noruecs no s'ho pensen gens i es tria Alcoi per posar en marxa un hospital de sang. La ciutat ben comunicada pel port de Gandia i suficientment amagada per l'orografia, es converteix en nucli de Solidaritat. No només hi arriba l'ajuda monetària, són metges i infermers els que es juguen la vida viatjant fins a Alcoi per posar en marxa un centre sanitari. Un exercici de Solidaritat sense retribució, debades.

L'Hospital Sueco-Noruec d'Alcoi és part de la historia de la Solidaritat mundial, que ja ocupa llibres d'història, documentals audiovisuals i textos científics. Després de dècades senceres d'oblit, Alcoi reconeix i agraeix eixa Solidaritat total. I, ja toca, és hora de tornar la moneda.

Antoni Miró és un dels encarregats de tornar la moneda, de la mateixa manera que ho és l'historiador Àngel Beneito. El segon, per la seua contribució al relat de la història, d'aquesta història. El primer, Antoni Miró, torna la moneda de la Solidaritat amb una obra pictòrica que no amaga el seu propi ADN, un ADN que el persegueix i que el descriu i qualifica. Miró vesteix les instantànies de l'Alcoi ferit de la Guerra Civil, dels infermers, els metges i els malalts, de les escenes quotidianes d'eixe Alcoi que semblava haver-ho viscut tot amb les revoltes obreres de finals del segle anterior. Els documents gràfics captats pels sueco-noruecs són dotats de vida pels colors d'Antoni Miró, que revisa eixes escenes i eixes fotografies de grup i les rescata per a la contemporaneïtat. El prisma de Miró acosta la Solidaritat dels anys de Guerra fins a la segona dècada del segle XXI i ens serveix a tots per donar les gràcies i per –ja ho saben– retornar la moneda. Allò que va passar no pot quedar en l'oblit. Sobretot, les coses dolentes, però també les bones. Cal convertir en pel·lícula de color, actual, moderna, aquelles escenes en blanc i negre amb rostres preocupats i dolguts. Això ho fa Miró amb aquesta sèrie pictòrica. Revisar la història i tenyir-la de color perquè mai no s'oblidi, perquè els nostres nés la puguen desxifrar. Tot açò és mèrit de Miró amb una nova sèrie fresca i genuïna.

75È ANIVERSARI DE L'HOSPITAL SUECO-NORUEC D'ALCOI, PER ANTONI MIRÓ

En el setanta-cinquè aniversari de l'hospital de sang instal·lat a Alcoi, conegut com a “Hospital Sueco-Noruec”, encara són molts a la ciutat i a fora que li volen retre el més sentit i merescut homenatge, no tan sols per la importància social i humana que tingué, sinó en gran manera també per la funció vital que realitzà per a tantíssims individus al seu moment, amb independència de la seva breu existència.

Tota una vida passada i, encara en el record, la inestimable ajuda humanitària prestada pels milers i milers de ciutadans escandinaus que en aquell any de 1936 decidiren mobilitzar-se, a més de tres mil quilòmetres de distància, a l'altra banda del continent, per recollir ingents quantitats de materials i recursos diversos, tan necessaris en moments crítics. Gràcies a la solidaritat d'aquesta gent, i de tants altres al llarg del conflicte, moltes vides es van poder salvar i continuar endavant, arribant un dia a testimoniar les seves vivències i records.

D'això s'ha tractat sempre i es torna a tractar avui: Antoni Miró vol donar testimoni d'una realitat distant, i ho fa a partir d'una sèrie d'imatges d'època que reinterpreta amb la seva particular visió, on apareixen un bon grapat dels seus protagonistes, coneguts o anònims –tant fa!–, per refrescar-nos la memòria i tornar a aprendre, un cop més, del nostre passat. Imatges en blanc i negre, o millor dit, en diferents gradacions de gris. Ara bé, el món mai no ha sigut així. El gris, carregat d'expressivitat i significació en tantes i tantes imatges, és el responsable de transmetre un fort sentiment de llunyania, de tristesa, de dubte o, fins i tot, d'una malenconia ombrívola, encara més si les imatges que observem ens transporten a moments anguniosos, d'escassetat extrema, plens de penúries, pobresa, patiment i mort, com ara un enfrontament entre veïns, amics o germans: la guerra. La infinitud de grisos que conformen determinades

imatges del passat, instantànies capturades per un brevíssim espai de temps i plasmades sobre un suport per simple elecció humana, són una manera *contra natura* d'observar la realitat.

26 D'un temps ençà la societat s'ha indigestat amb un llistat inabastable d'imatges d'enfrontaments bèl·lics relatats "en color" entre pobles veïns dels qui, probablement, no recordem el nom. Aquesta utilització del color ens ha proporcionat una clara vinculació d'immediatesa amb la realitat que ens envolta, identificada com molt propera donat el nexa d'unió que exerceix el cromatisme entre les imatges i l'observador, d'alguna manera, transmetent una natural sensació de contemporaneïtat. L'ull humà, com a eina principal d'aquesta anàlisi de la realitat, sempre ha disposat per regla general d'aquesta capacitat per captar la llum i, per tant, sense aparent esforç, amb ajut del cervell, percebre els colors de manera molt diversa.

Mirar la vida en color i no únicament en blanc i negre, en una àmplia escala de grisos. Potser és això el que ens proposa Antoni Miró amb la seva particular visió interpretativa i crítica dels fets: afegir un toc cromàtic a les instantànies dels nostres avantpassats, de gent com nosaltres que es mobilitzà en defensa d'uns ideals, de la forma més coherent i sincera que saberen. Afegir color com qui afegeix una espurna vital als moments capturats del passat a partir d'una sèrie de fotografies, en certa mesura incompletes, per tal que aquest s'acabe transformant en un pont d'unió entre els protagonistes anònims del passat i els individus que conformen la societat actual. El color com una força demiúrgica, creadora d'un lligam amb el present, necessari per no oblidar els testimonis d'una tragèdia dramàtica com ara la Guerra Civil Espanyola –per extensió la totalitat de les guerres–, tan incivil com els qui les proposen i decreten, amagats en un recer segur, mereixedors de la major ignomínia social. Més dramàtica aquesta tragèdia, si fos possible, pels adversaris que resulten vençuts i són víctimes de la repressió i l'escarniment públic, condemnats a l'oblit i el silenci, la humiliació i el *ius puniendi* dels vencedors.

És per això que els diferents grisos de les imatges, alhora monòtons i apagats, ara reviu gràcies al pinzell destre d'Antoni Miró, amb espais amplis de color o subtils línies de contorn, pinzellades calculades que ressalten determinats personatges, objectes i paisatges, per trencar la pesantor fosca del gris. Un efecte colpidor que destaca les figures, els objectes, els rostres i les expressions, i els sublima. Una combinació de colors, grocs, rojos, blaus i verds, taronges o morats que ballen conjuntament amb els grisos matisats de les imatges originals. Empra, especialment, el color roig, com en gran part del seu llarg camí artístic, perquè és el color de la sang vessada en la lluita, i la seva és una vida i una professió indescartables orientades a la lluita sagnant pel reconeixement i la defensa del que pensa és just. Sagnant perquè el roig gairebé sempre hi és present, amb profusió, per aixecar la veu, per assenyalar, per atreure la mirada i l'interès, per captar la nostra atenció i denunciar, en veu alta però sense paraules. Així passa als retrats del polític Georg Branting o el metge Manuel Bastos Ansart, del sindicalista Vañó Nicomedes o el poeta Joan Valls. Tan diferents, i tan semblants. Tan llunyans i tan propers alhora gràcies a unes idees comunes quasi, per ells, universals. Però també a les ambulàncies, les mantes dels ferits o les camisoles, abrics i gorres dels retratats, impregnant l'ambient dels quiròfans o tenyint el cel d'una escena exterior. Un color, el roig, que predomina sobre la resta, generalment, per la seva força expressiva, però també triat per la seva càrrega simbòlica.

27

Destaca, en aquesta sèrie de pintures, com l'artista alcoià fa servir els colors emblemàtics de la República Espanyola, roig, groc i morat, de manera original i notòria en nombroses de les escenes que rememoren diferents fets a Suècia, Noruega o Espanya. Els colors d'un ideari vinculat a la democràcia, a la igualtat de les persones, a la seva completa llibertat. Tres colors bàsics que es belluguen titil·lant suaument sobre els ferits i mutilats de guerra a les escales del "Succo-Noruec", al front de batalla, al bell mig d'un quiròfan o recuperant-se mentre llegeixen

o escriuen a algú estimat. Colors que, per exemple, separen els assistents a una de les reunions per recaptar fons a dintre un teatre, o jerarquitzen l'espai per on desfilen tropes i voluntaris republicans a la plaça de l'ajuntament de la ciutat alcoiana. Però no solament aquí fa ús d'aquest recurs, no. Miró també fa servir la combinació tricolor per ressaltar el tarannà d'individus com ara l'alcalde Evarist Botella, assegut al davant del seu escriptori, després empresonat al "Sueco-Noruec" i posteriorment afusellat (com també hi estigueren tancats molts altres a les seves dependències), o amb els soldats ferits encara convalescents a l'hospital de sang, fins i tot en escenes on milers de persones desfilen per nombrosos racons de diferents indrets, llançades al carrer en defensa d'un govern legítim republicà, l'espanyol, en un sublim acte de solidaritat i germanor.

Acostumats com estem a pensar, imaginar, fins i tot recordar a la gent atrapada en un món antic i distant d'imatges grises, potser massa desconegut com per conèixer els seus protagonistes, no som capaços de valorar, sovint, els actors momentanis de tot un seguit de petites accions heroiques. Antoni Miró ha volgut posar de manifest al davant de tothom, una vegada més, alguns d'aquests valors i accions mitjançant un grapat d'aquestes persones, des de l'experiència de l'Hospital "Sueco-Noruec", per treure-les de l'anonimat i de l'oblit, per retre un just homenatge a una part de la societat que, voluntàriament, participà d'un magne moviment d'acció social en defensa dels drets civils i la justícia en un país llunyà, fins i tot convertint-se en protagonistes d'aquesta història, de la Història que altres un dia escriurien. Una *rara avis* en l'actualitat de la que caldria prendre'n nota de forma molt acurada.

David Rico i Tortosa

Allà on hi ha un combat, allà on hi ha una injustícia, allà on hi ha un crit d'angoixa, allà on hi ha el lacerant dolor humà, allà hi ha el pinzell d'Antoni Miró. Lluny de la torre d'ivori, on orgullosos artistes es refugien mentre al seu voltant la dignitat és trepitjada, el coratge insultat i la supervivència condicionada, Antoni Miró “baixa” al carrer, mira l'aventura humana i “descriu”, amb el seu pinzell màgic, la tragèdia humana.

Un cop hi va haver una guerra, que en digueren “civil” –on era la civilitat?-, que era una manera de batejar un furiós cop d'Estat contra la democràcia i contra la llei. Els revoltats eren feixistes i s'alimentaven de l'expansió d'aquesta agressiva doctrina que niava en alguns punts d'Europa. El futur del feixisme sempre és la violència. Sabeu què és el feixisme? Són unes quantes persones que, per tal de fer “feliç” el seu poble, li usurpen la seva llibertat, perquè ells saben què els convé a aquells ciutadans als qui consideren incapaços de regir-se. Alguns –molts– s'ho creien, i formaven en places i en carrers i aixecaven el braç i juraven que la seva nació era la millor del món i la seva “raça” (però què caram és una raça?) és superior a les altres.

I hi havia Alcoi. Lluitant, com tants d'altres, contra els revoltats militars i contra tot el que representaven. En Alcoi, des de Jaume I, hem perdut totes les guerres, i tanmateix, aquí estem. Doblegar un alcoià no és més difícil que doblegar qualsevol altra persona, però sempre

queda un rastre de burla, en els ulls de les víctimes vençudes, que mai ningú no ha estat capaç d'esborrar. Doncs en aquell Alcoi suecs i noruecs van muntar un hospital –que avui és l'Escola Industrial– on es van salvar centenars de vides humanes. Per què Alcoi? Perquè hi havia la gent capacitada i un espai idoni, perquè l'aire fa aroma de farigola i romaní i perquè va ser la base de l'anarquisme peninsular i de l'orgull de treballar.

Doncs Antoni Miró ara dedica una sèrie de les seves esplendoroses pintures a recordar aquell hospital, aquells ferits de guerra, aquells nòrdics, aquells metges valerosos i aquelles mans inquietes que saben curar i consolar.

És emocionant, veritat? És emocionant que suecs i noruecs se solidaritzessin amb els lluitadors contra el feixisme; és emocionant que un hospital així existís i que existís en Alcoi; és emocionant que Antoni Miró mulli el pinzell en la memòria històrica i ens recordi allò que vam poder ser, un dia, i que encara no hem pogut ser.

Sí, és emocionant i bell que aquesta pintura existeixi. Sense concessions. Com a homenatge i com a catalitzador d'un despertar que estava trigant massa a arribar.

Isabel-Clara Simó

El pintor Antoni Miró mai no deixarà de sorprendre'ns. I també passa el mateix amb la seua obra, el seu treball acurat i força generós, doncs si la captura de l'insòlit és un fonamental exercici del conreu plàstic, o artístic, en la pintura d'Antoni Miró la sorpresa resta garantida de debò, tant per la profunditat del tractament que en fa de la matèria orgànica, com pels vincles que estableix amb la realitat i el seu temps. També amb la memòria.

I de recerca del temps vençut, i de relectures d'un temps solidari recent, parla l'obra que basteix aquesta magnífica visita per les sales de la història. Àmbits on el drama, en el seu sentit últim de moviment, flueix, alliberant l'atmosfera cordial dels homes que s'hi troben. Obra que creix a cops d'intensitat; tanta com de segur hi hagué als dies que s'inscriuen al si de la crònica que s'hi dibuixa: *on es perd l'interés es perd la memòria*, assegura Goethe. I amb ell, clar està, també ho pensa Antoni Miró.

I ara, si establim un correlat, només siga per veïnatge textual, entre allò que signifiquen la història, o la manera d'aproximar-la a través dels textos, i la literatura, i tot plegat ho posem en valor al costat del treball pictòric, que labora tossudament per fer-nos-en trasllat, mitjançant les imatges, dels fets de la història, o dels textos que ens en parlen, faríem bona la màxima horaciana quan diu: *ut pictura poesis* (així com la pintura és la poesia). Al llarg del temps, s'han establert relacions de proximitat entre el comportament que dimana de l'acció pictòrica i les maneres d'abordar el fet literari. El postulat horacià refereix la contaminació que s'hi

produeix entre les diferents maneres d'abordar allò creatiu; no és menys certa, però, la posició d'aquells que no veuen clara tanta proximitat en el tractament de la matèria artística, com per exemple G. E. Lessing que, al seu *Laocoont* (1766), assenyala l'especificitat de cadascuna de les disciplines creatives per a contribuir als espais de coneixement. Allò que resta clar, no obstant això, és que tant la literatura, com la història, o fins i tot la intertextualitat (com ara el treball de Joan Brossa, el còmic i el desplegament textual d'*Art & Language*), també la pintura com a retrat de certs moments de l'existència dels homes, signifiquen instruments per al coneixement.

32

Doncs bé, l'obra que hui contemplem, la que ens fa trasllat d'esdeveniments del nostre món immediat, pintura abillada amb els contrastos nostàlgics del passat, deixa lliure una tendra aroma poètica on el silenci també s'escolta: *la pintura és una poesia muda*, ens xiuxiueja Simònides. I la pintura d'aquesta mostra, des del silenci harmònic dels llenços, això no obstant ens parla a bastament del temps que reinterpreta, dels contorns de la història viatgera, dels matisos, a vegades tan prims, dels esdeveniments que formulen, mitjançant la distància, l'arrel dels símbols de la concòrdia. Aquesta pintura, exercida des dels camins de la veritat, i que furga les fronteres, o els marges, en els llibres dels prestatges oblidats de la pols, anima a escorcollar el passat recent i a fer-nos les preguntes càustiques del perquè de tantes misèries i de tantes vides sense vida ni esperança. Un moment, no obstant això, per als encontres que faciliten el rescat de la pròpia certesa. Així, amb Sèneca, direm: *el llenguatge de la veritat ha de ser simple i sense artifici*. També en aquest vestibul principal del temps, Antoni Miró diu la veritat quan pinta, quan abasta l'atmosfera d'un passat que ens importa, quan poetitza la quotidiana manera de sentir el paisatge de pedres i que ara són com els fulls d'un almanac reconegut en els gestos. En gran manera, el pintor, el poeta, en un fantàstic acte

d'aproximació als esdeveniments, sent abans de comprendre. Passió i sensibilitat.

La pintura, com evidencia aquesta exposició, utilitza l'evocació de les imatges per a manifestar-se. Forma i contingut s'agermanen amb una certa disciplina eficaç per a palesar el cabdal que viu al si dels episodis substanciats. La pintura té al seu interior una vertadera aproximació mimètica a la realitat, encara que l'aproximació als continguts de la realitat siga una mica subtil i escàpola. Aquesta proposta, aquesta realitat plàstica, recerca en el moviment, i en la imaginació que s'hi incorpora, una qualitat que defuig l'estatisme. Moviment que, no sent propi de l'art pictòric, atrapat com està en la doble dimensió, alena fort i trenca la tanca del bastidor per a cavalcar, des de la memòria, fins a la meravella còmplice del compromís. I si l'home, els homes, no poden esgarrar les ombres pròpies i saltar una mica més enllà, trobaran a l'embranchida del quadre una perxa que ho possibilita. O com ens suggereix Rilke: *converteix el teu mur en el teu esglaó*. La qüestió és desfer l'entrellat, o estripar la madeixa.

Potser siga també un tast, aquesta pintura que veiem, que vincula el nostre gust a la necessitat de saber-ne més i més de tot allò que hem estat. Una labor que concentra tantes hores d'estudi com s'han fet per a posar en blanc sobre negre la vida de l'Hospital Sueco-Noruec. Pintura com una crònica pacientment construïda en immenses nits de vigília. Dos vessants creatius que, incorporats, mestissos, atorguen carta de qualitat i versemblança. I és que com diria Hegel (i en el cas que ens ocupa ho vincularem també a la pintura amb voluntat de crònica d'una realitat veïna): *la història és el progrés de la consciència de llibertat*. I Antoni Miró ho ha entès perfectament.

J. Sou

LA TAULA DE L'ESTUDI AMB EBOSSOS

I m a t g e s

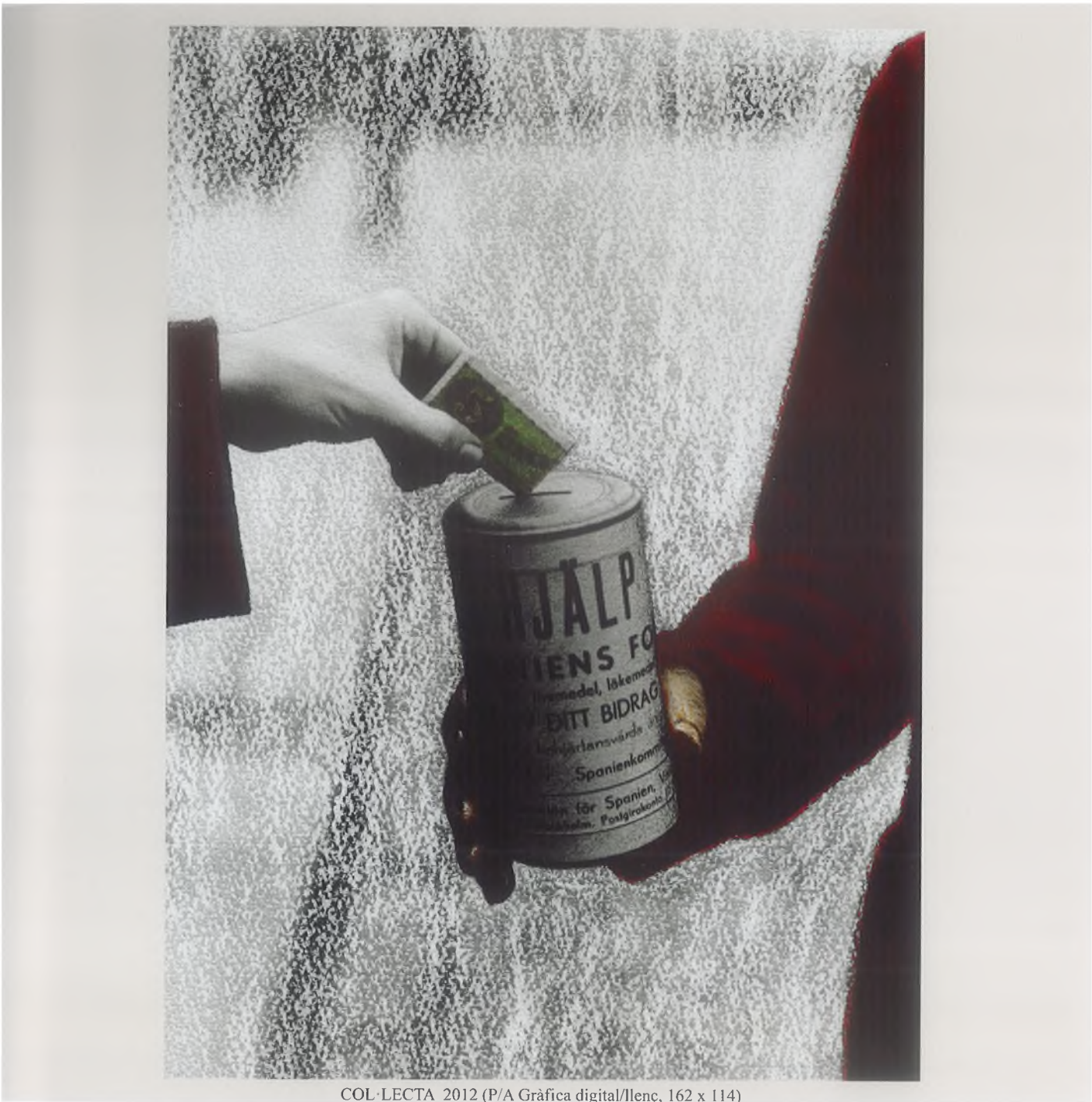

PER LA REPÚBLICA 2012 (P/A Gráfica digital/Ilenç, 116 x 116)

L'AJUDA 2012 (P/A Gràfica digital/lleç, 116 x 116)

COL-LECTA 2012 (P/A Gráfica digital/Ilenç, 162 x 114)

MANIFESTACIÓ 2012 (P/A Gràfica digital/lleç, Diptic 81 x 162)

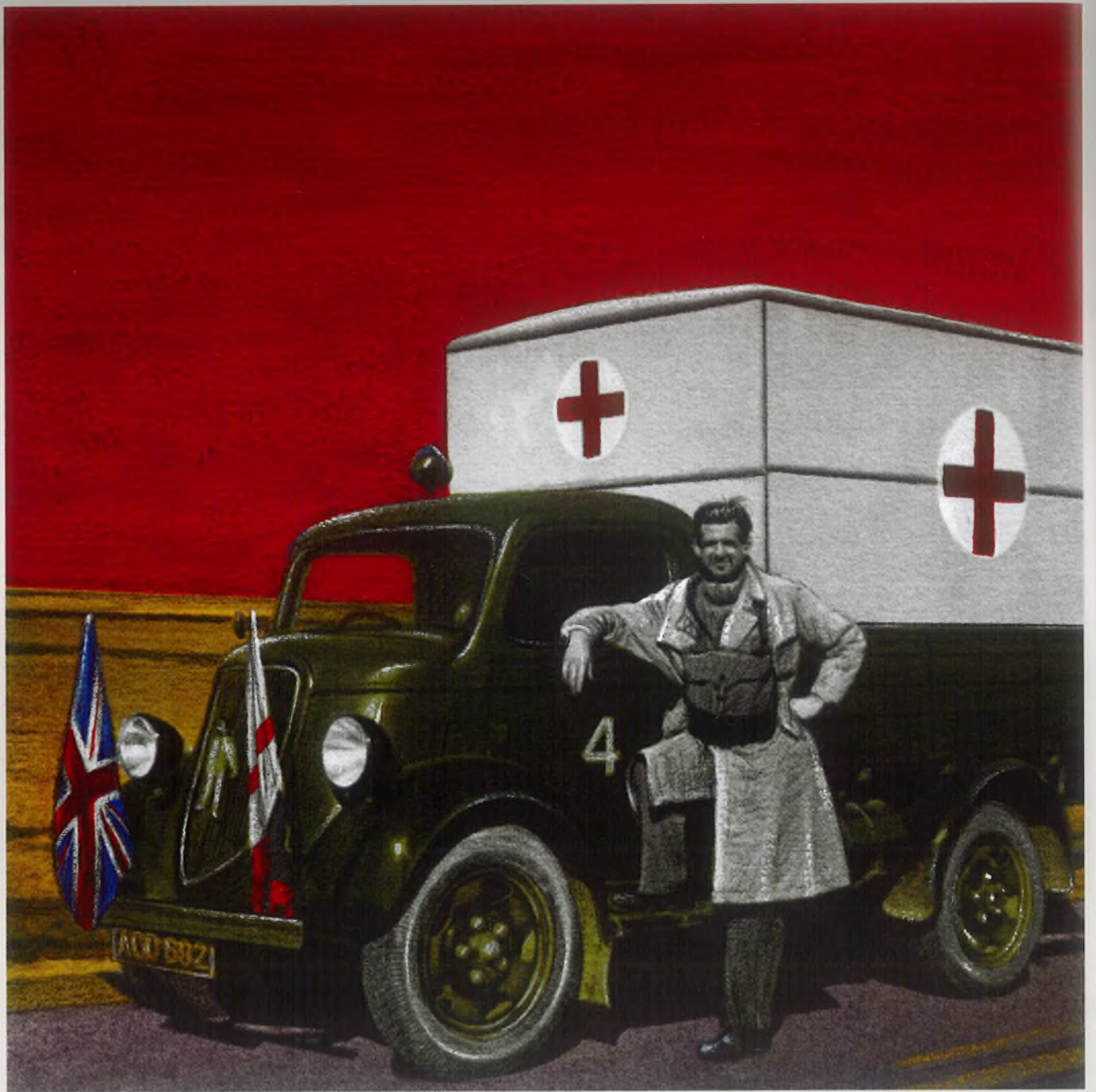

AMBULÀNCIES 2012 (P/A Gràfica digital/Ilenç, 114 x 162)

CAP A ALCOI 2012 (P/A Gràfica digital/lleç, 116 x 116)

GUNNAR FINSEN 2012 (P/A Gràfica digital/Il·lenc, 116 x 116)

L'HOSPITAL SUECO-NORUEC 2012 (P/A Gràfica digital/Ilenç, 162 x 114)

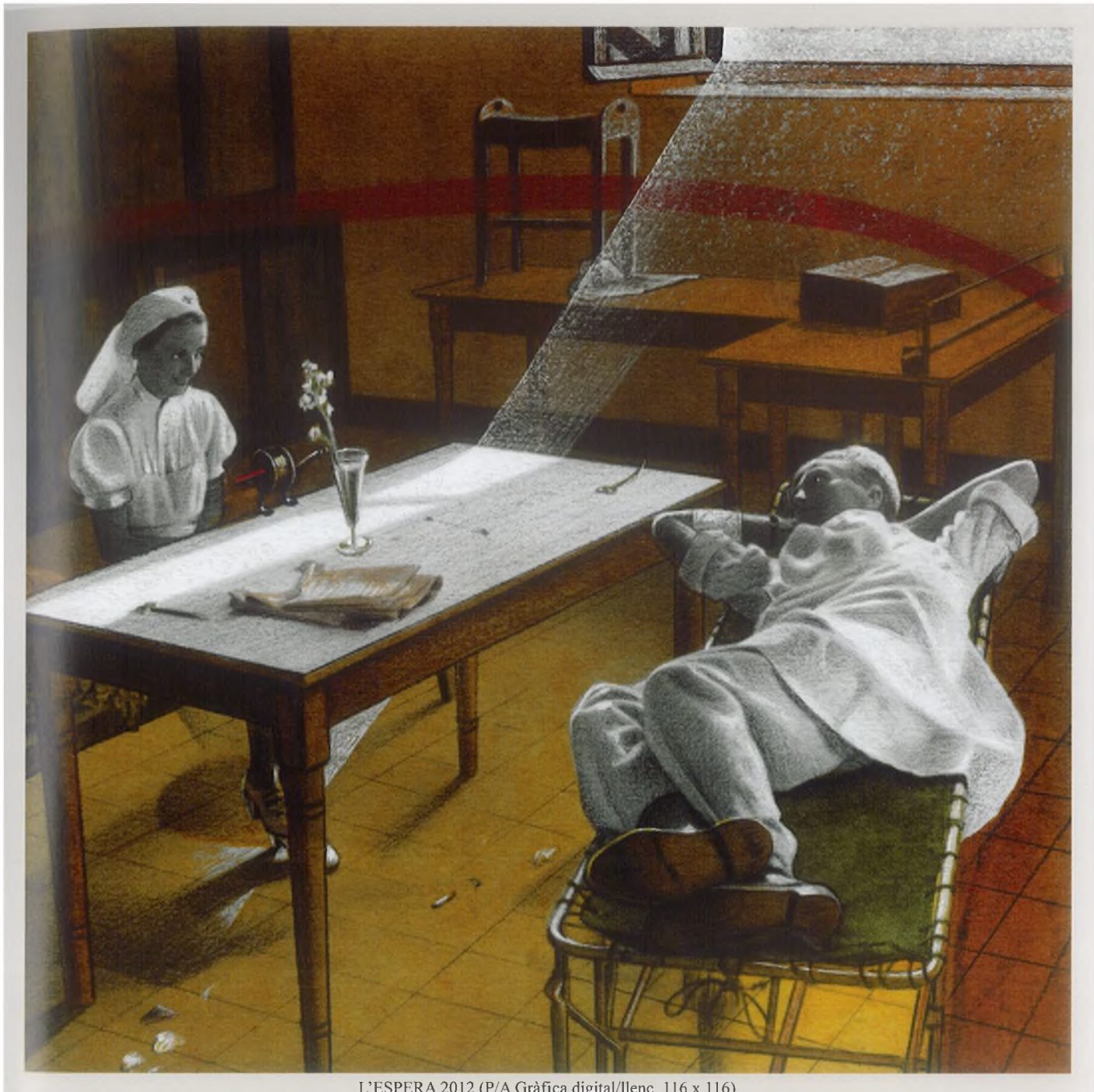
SOLDATS FERITS 2012 (P/A Gràfica digital/llenç, 114 x 162)

JOVES FERITS 2012 (P/A Gráfica digital/lleç, 162 x 114)

QUIRÒFAN 2012 (P/A Gràfica digital/lleç, 81 x 81)

SOMNIS DE LLIBERTAT 2012 (P/A Gràfica digital/lleç, 116 x 116)

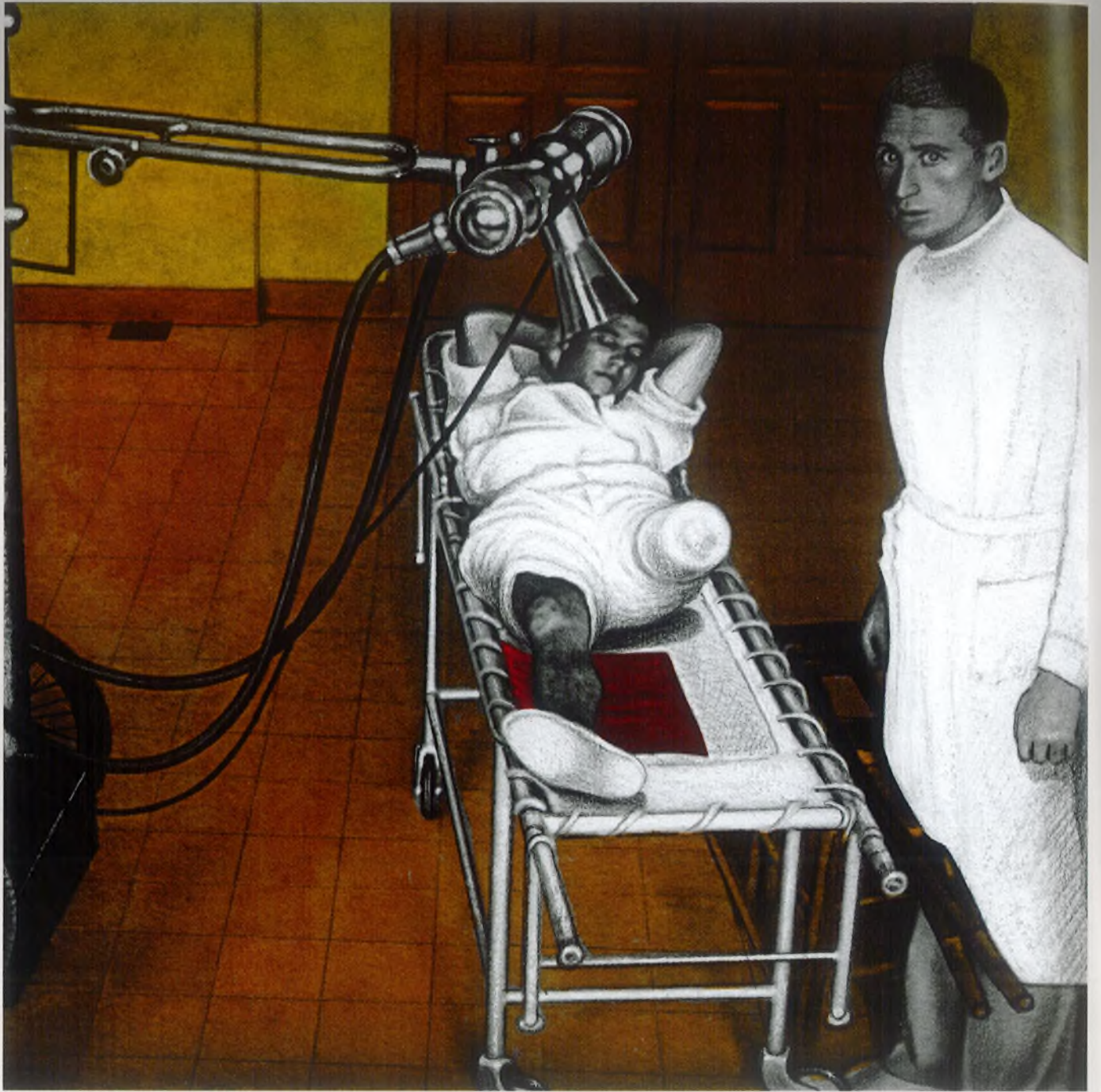

EXPLORACIÓ 2012 (P/A Gràfica digital/Ilenç, 116 x 116)

DIÀLEG 2012 (P/A Gràfica digital/lleç, 116 x 116)

RAIG X 2012 (P/A Gràfica digital/lleç, 116 x 116)

INTERVENCIÓ 2012 (P/A Gràfica digital/llenç, 114 x 162)

METGES ESCANDINAUS 2012 (P/A Gràfica digital/Ilenç, 114 x 162)

XIQUETS REFUGIATS 2012 (P/A Gràfica digital/Il·leng, 116 x 116)

MARE 2012 (P/A Gráfica digital/Ilenç, 162 x 114)

DESFILADA 2012 (P/A Gráfica digital/lenc, 116 x 116)

AMB LA REPÚBLICA 2012 (P/A Gràfica digital/lleç, 116 x 116)

LA MILICIANA 2012 (P/A Gràfica digital/Ilenç, 116 x 116)

L'ALCOI OCUPAT 2012 (P/A Gràfica digital/lleç, 81 x 116)

GEORG BRANTING 2012 (P/A Gráfica digital/lleç, 81 x 81)

JOAN VALLS, REPRESALIAT 2012 (P/A Gràfica digital/lleç, 81 x 81)

DR. BASTOS, EMPRESONAT 2012 (P/A Gráfica digital/lleç, 81 x 81)

ENRIC VAÑÓ, ASSASSINAT 2012 (P/A Gràfica digital/llenç, 116 x 116)

BOTELLA, L'ALCALDE AFUSELLAT 2012 (P/A Gràfica digital/lleç, 116 x 116)

A L'ESTUDI AMB OBRES SOBRE L'HOSPITAL

E n g l i s h

It is a whole privilege for the city of Alcoi to have hosted an initiative as the Swedish-Norwegian Hospital during the Spanish Civil War, and it is a duty to preserve and honor its memory. The example of this act of international solidarity must transcend time and space so that the courage and humanity shown by the men and women who made possible this experience are projected to future generations. Art meets precisely these functions: durability and universality.

82

And few artists like Antoni Miró can capture the values transmitted by the Swedish – Norwegian Hospital on the canvas. Born in Alcoi and fighter, Miró is known all over the world as one of the most important artists in our contemporary art. Nobody like him to express the human dimension of this brief but intense adventure, and nobody like Miró to highlight the values transmitted by the emotions, experiences and feelings of the protagonists of that history shared by people from Alcoi, doctors and nurses from Sweden and Norway, and soldiers from different areas of the Spanish state wounded in defending democracy and freedom.

This exhibition brings us closer to that unique historical event, to a time and place where the most abject horrors of war were not able to defeat the greatness of the human spirit nor its purest hopes and desires. Miró's works stand as a brilliant lesson on the duty to keep memory alive; but above all, on the need to fight for a better future.

Antoni Francés Pérez
Mayor of Alcoi

I N T R O D U C T I O N

The Swedish - Norwegian Hospital in Alcoi has been another building more in the city for years, a great unknown one. Now, on the seventy-fifth anniversary of the Hospital, Alcoi Council wants to highlight the history hidden in its walls and everything related to this health center during the Spanish Civil War.

As Mayor of *l' Alfàs del Pi*, a city in the region of *La Marina Baixa* with many Scandinavian citizens living, it is an honor to help to broadcast that altruistic task Swedish, Norwegian and Danish citizens did on leaving their respective countries to help Spanish people at war. We have known part of that history through literature with the book *Escandinavos en Alcoi: solidaridad internacional en tiempo de guerra*", by Àngel Beneito and Jon Olav Myklebust, but another way to know the history is through painting.

Antoni Miró's brushwork, painter from Alcoi and internationally known, will bring us nearer to that Swedish - Norwegian Hospital in Alcoi which opened its doors in 1937, and also to the reality of the Spanish Civil War. Because we can say Antoni Miró's work is a visual data file of what we might call historical sociology, a picture book of events which are close to the viewer. The safe touch of the artist shows us almost photographically the horrors of war, the experiences and feelings of those who fought to defend democracy and freedom.

Vicente Arques Cortés
Mayor of l' Alfàs del Pi

We wish to think that the intimate act held on the 6th of October, 2011, enlivened Antoni Miró's spark of love for people - a spark which is always burning - and that his brilliant artistic vein did the rest. The result is the collection of works on the "Swedish-Norwegian Hospital in Alcoi" shown in this catalog.

84 The breeze enlivening the good Antoni's coals was the warm atmosphere flooding the Hall of the old building of the Industrial School located in the *Paseo del Viaducto* on occasion of the presentation of the book by Àngel Beneito and Jon Olav Myklebust, "*Escandinavos en Alcoi: solidaridad internacional en tiempo de guerra*", and in which we also replaced the inscriptions surrounding the frontispiece of the Spartan hall: "*Viva la solidaridad internacional*", at the front, "*Viva Noruega*" and "*Viva Suecia*" at the sides and "*Viva Dinamarca*" at bottom.

These inscriptions are the replica of those which were displayed in the abovementioned hall, being then an operating theatre, when the building was inaugurated as a war hospital, funded by the civil movement of international solidarity which raised money to build schools and hospitals in the traumatized Spain in the 30s, and so well narrated by our historian Àngel Beneito in his two books on the history of the building located in the *Paseo del Viaducto*: his first book, published in 2004, "*El Hospital Sueco Noruego de Alcoi durante la Guerra Civil Española*", and the abovementioned one, presented at the event to which we refer.

We are sure that Antoni Miró, lost in the crowd filling the presentation, and flooded with the spirit of humanity that linked us all present there, over political ideas and mistaken prejudices,

decided that spirit should be translated into a graphic work such as the one he has created, shown in this catalog. A work which shows the strength of people over the miseries of history, without losing his personal critical gaze.

We think one of the problems of the present crisis we are living is that, again throughout our history, we are losing confidence among ourselves, as members of society. And distrust disrupt. One cannot claim solidarity among people if there is no confidence among us. We are solidary if we trust that the others will be there when we need them. And it is not selfishness, nor giving to receive, but rather to know our limitations as individuals and to realize that society is essential for us, so that, bringing to society the best of us, trusting our fellow citizens will do the same, and so, interacting, we can all meet our needs and satisfy, to a large extent, our ambitions. This is the great strength of a vertebrated and united society.

On many occasions it has been written that the people that do not know its history is at risk of repeating it again. Therefore, in order not ever live, in our future, the heartbreaking events leading to the setting up of the Swedish Norwegian Hospital in Alcoi, works like Antoni Miró's ones and books like Àngel Beneito's make us continue believing in the human being, as they help to create and broadcast our past and to shape our minds positively, so that our attitudes as individuals will only look for our society progress and not for its dismantling.

Enrique Masiá Buades

**Exdirector del Campus de Alcoy de
la Universitat Politècnica de Valencia**

Georgina Blanes Nadal

**Directora del Campus de Alcoy de
la Universitat Politècnica de Valencia**

ANTONI MIRÓ'S COMMITTED AND SUPPORTIVE ART

In July 1936 a part of the Spanish Army rose against a legally constituted government, which defined itself in the first article of its Constitution as a “democratic Republic of workers of all kinds, organized under a regime of freedom and justice”. In Europe, unfortunately, things were not better. In Germany, Hitler was Chancellor long time ago, while, in Italy, Mussolini ruled with dictatorial powers. The confrontation between dictatorships and democracies seemed unavoidable.

86

In Sweden and Norway, knowing that Franco had taken up arms, the working class showed its solidarity with the Spanish workers. Immediately progressive political parties and trade unions as well as civil and cultural associations launched a campaign to help the Popular Front, initiative that led to a solidarity movement called “Let's Help Spain”. As a result, in a short time Local Committees to Help Spain were created in almost every municipality, where thousands of citizens helped to send clothes, medicines and food to the Republican fighters and to the civilians, especially women and children, who were suffering the horrors of war.

In order to raise public awareness and predispose people in favour of the Republican cause, the Committees to Help Spain distributed thousands of lapel pins with the text “För Spanien”, and they organized an uncountable number of meetings, demonstrations, lectures, solidarity parties and radio talks, while the most progressive press published a great number of articles, poems and drawings, made by radical authors, referring to the war in Spain.

This solidarity call worked effectively and the answer of the Scandinavian society was impressive: under the slogan “your struggle is ours” thousands of workers were able to gather

large amounts of money which were used to buy tonnes of food (preserved food, milk, wheat, margarine, salted fish, cheese, sugar, chocolate, etc.), as well as soap bars, vitamins, surgical equipment, medicines, bandages, blisters of morphine, anesthesia, etc., for Spain.

Once this was done, and having heard of the social and health deprivation the Spanish people were suffering, both the Swedish and the Norwegian Committees decided to join their resources and to collaborate with the International Health Central and with the International Committee for Children. To do this, Georg Branting (who was the Chairman for the Swedish Committee to Help Spain), on behalf of both committees, spent a good part of the thousands of crowns that were being gathered both to set up host families and orphanages for the children who had lost their parents, as well as to set up a complete war hospital: the Swedish-Norwegian Hospital in Alcoi, which would care for the soldiers who were falling wounded in combat.

Well then, this gesture of solidarity and altruism of the Scandinavian people with the Spanish people is magnificently reflected by Antoni Miró in the series *The Swedish-Norwegian Hospital*, which commemorates the 75th Anniversary of this ephemeris.

Antoni Miró's artistic career as a painter, sculptor or engraver, it does not matter, has always been characterized by keeping some identity signs which distinguish him and make him unique, being always at the service of and according to social and cultural commitment. He has never worked unintentionally: his work is denounce, cry, criticism, irony, recognition ... The series "Black America" (1972), "The Dollar" (1973-80), "Paint painting" (1980-90), "Vivace" (1991-2001), "Without Title" (2001), "Wind from the people" (2011), among others, are an eloquent sample of pictorial, graphic and plastic combination which is materialized by means of a marked political, social or cultural intention. Miró, an observer from distance, a man

almost cloistered at Sopalmo cottage, is, however, a conscious and critical lighthouse of the society surrounding him, the same society he analyzes and denounces through his metaphoric interpretations, images full of strength and commitment which does not leave us unmoved.

Well then, I must warn I am neither qualified to write a usual art criticism nor these lines are trying to do it. Once this said, it is beyond doubt that contemplating the work Antoni Miró presents to us in this series, the Swedish-Norwegian Hospital, is contemplating the work of an artist committed to history and to present, to past and to our time through the use of textures, shapes, colours and intentions, certainly testimonial and provoking intentions, which shake the viewers' conscience to sensitize them and not to leave them indifferent.

It is not the first time that Antoni Miró goes into the traces of historical recreation. Quite the opposite, history and characters of historical significance have been a source of inspiration, nearly constant, throughout his entire career. We must remember the canvases "Vietnam-1" (1968), "Imperial spears" (1976-77), "Interlude" (1998), "Hiroshima remembrance" (2002), "Kuwait Desert" (2004), "City without exit" (2005), "the tree of Gernika" (2008), the series "The exile 1939" (2009) or "President Companys" (2010), among many others, with clear reference to the Vietnam war, to the Austrias' imperialism, to the Second World War, to the nuclear holocaust suffered by Japan, to the Gulf War, to the Nazi genocide in the extermination camps, to the claiming of the historical freedoms of the Basques, to the Republican exile or to the subsequent repression and loss of freedoms that happened when the Spanish Civil War ended.

In the present exhibition series, Antoni Miró recreates, artistically, boldly and courageously, a historical event which Alcoi, his hometown, witnessed during the unfortunate Spanish Civil

War: the setting up of the Swedish-Norwegian Hospital in the city. But his work, deeply committed to history, goes further on presenting the viewer a whole sequence of images reconstructing, step by step, every one of the most important and overwhelming events of this magnificent story of international solidarity, of which the Spanish Republic was custodian in 1937.

Red, yellow and purple are the dominant colours and ever-present in the works composing this series, with a clear intention to remember and pay tribute to the Second Republic and to the men who fought for it, in order to defend it from the military uprising.

Now, seventy-five years after the setup of the Swedish-Norwegian Hospital in Alcoi, Antoni Miró's work makes didactics, when showing the viewers a historical event and sensitizing them on it, an event the dictatorship and the passage of time took care to erase. His canvases, pure artistic and historical recreation, show us the mass demonstrations held in Sweden and Norway for the Spanish Republic, as well as the solidarity of the workers of those latitudes when they were raising money and supplies, at factories and streets, which were used to reduce hunger and to provide medical assistance to the combatants and the civilians who were suffering the war. But he also places, before our eyes, the faces of the wounded soldiers (some of them little more than children) and the amputations they suffered, as a metaphor for the pain caused by the military uprising. And the painful warfare. And the dignity of the Spanish people. And the hard repression suffered just after the war. In short, a whole argument converted into history and denounce of the human condition: the most sublime part, such as solidarity with equals and the lowest and worst one generated by a war conflict.

Àngel Benito

THE HOMELAND OF HUMANITY AND THE SWEDISH-NORWEGIAN HOSPITAL IN ALCOI

90 In the solidarity initiative which enabled the Swedish-Norwegian Hospital in Alcoi there were different converging elements we must remember and claim. Under the international dimension of the Spanish Civil War, apart from the commitment of the Scandinavian democrats to the Second Republic and to the cause it represented in the fight against fascism, many ideals were realized through that project, ideals which had been forming international cooperation in health since the 19th century, but with particular intensity after the First World War.

In the performance of the health professionals who moved from Northern Europe to Alcoi to set up the hospital we can clearly see a universal and uninterested vision of science, the same vision the Dean of the Faculty of Medicine of Madrid, professor Julián Calleja, defined so sensibly in the opening address in the 9th International Congress about Health and Demography celebrated in Madrid in 1898. For Dr. Calleja, the health personnel belonged to a group whose homeland was humanity, whose procedure was science, whose ambition was progress and whose aiming was public health.

The images Antoni Miró has managed to work, with his genius and know-how, show us, with their whole strength and intensity, many of the values guiding the job that Scandinavian group of doctors and nurses completed. They transmit professionalism, but also commitment, and above all, the closeness implied on sharing the pain, the ideals and the hopes of those other protagonists of the story of the Hospital: the wounded ones and the patients who received the

deserved assistance, the nurses from Alcoi whom they taught, or the Spanish doctors who continued their task, doctor Bastos leading.

But they are images which also remind us the background collective tragedy linked to that initiative. With the victory of the coup troops and the establishment of the Francoist regime, they put an end to the democratic experience of the Second Republic and to the project of progress claimed by most of Spanish society. At the same time an unjustified period of repression and brutality started, witnessed by the same building that housed the Hospital; and the ideals leading the philanthropic act of solidarity which materialized the hospital were refused.

That homeland of humanity, shared by the health workers and the democrats from the north and the south of Europe, was replaced by the reason of force and it became evident with the pursuit of many of the Spanish doctors and nurses who worked in the hospital. To recover the historical memory of initiatives such as the one represented in the images leading to these reflections allows us to take the historical debate to the present time and to highlight the value of the solidarity commitment which should guide the behaviour of human beings, besides implying an act of justice and of democratic health.

Josep Bernabeu-Mestre
Alacant University

PREFACE OF AN ENCOUNTER OF LANGUAGES

92 One winter night I was in Sopalmo Mas when Antoni Miró showed me the last work he was working on. Accustomed to his creative energy, always able to surprise me, even though I have known him for many years, that night, however, the canvases leaning on the walls shocked me as the first time I saw one of his paintings (I was a teenager enthralled with that painter with black costume), where a black child was looking at me from behind a curtain.

They were images I knew. All of them were linked to the brief history of the Swedish-Norwegian Hospital in Alcoi, which attended many Republican combatants wounded in the fight against the fascist forces. I identified some of the images with the documents of that time and other images were familiar to me because they matched some characters who were making my hands hurt since I began a story happening during the last year of the Spanish Civil War, located between Castelló de la Plana and Alcoi, about five years ago.

I do not know whether to attribute this strong impression to the coincidence with the theme I had worked on, to the austerity of the canvases -black and white with a veil of primary colors, a near but also oneiric universe- or to the sober presence of some men and women requesting assistance from the Nordic countries for a vulnerable Republic, or to the dignity shown by some wounded soldiers from the stairs of a building originally created to be a school, or to the beauty of some nurses who had to undertake a heroic job ...

Whatever the case, the sight of those paintings by Antoni Miró revived the spirits that had accompanied me during the last years in the process of writing a novel that spoke about people

like those in black and white, people varnished in purple and red shades, who were going to face the monster from a corner at the rearguard, helping the soldiers wounded at the front line.

Once again Antoni Miró was able to awaken through his work a world speaking of principles and commitments, of men and women in black and white longing for a colourful reality. Once again I must show him my gratitude, as all those anonymous volunteers, who defended the Second Republic with their hands, will do.

With this intention I attach a fragment of the novel where I approached that moment of our War, while I am still celebrating, once again, my happy encounter with the work and the person of Antoni Miró.

93

THE HOSPITAL (fragment of an unpublished novel)

That corner at the rearguard supplied the front with weapons and clothing thanks to the factories which had not stopped producing even though they had been seized and were now in the hands of committees. The echo of the war, thus, came from far away and, until then, apart from the rationing, the consequences of the war did not go beyond the constitution of the Ruescas-Taíno Column, sneaky retaliations as the one suffered by Francesc Albiach or the demolition of Santa Maria and Sant Francesc churches, whose ashlar arose, in 1938, a Municipal Swimming Pool at the feet of the Xorrador. The newspapers warned that the resistance of Madrid and the battles in Guadalajara and Terol had stopped not only the rebels but had given rise to the belief that the initial resistance would become the offensive, once the Popular Army was organized and international diplomacy assumed that if fascism was not cut at once, this huge snake, which was growing swollen as a doll in the middle of a masquerade, would win Europe inch by inch. The Philippic speeches stressed that a change of direction in the situation was happening

due to the sacrifice of civilians and the heroism shown in combat by the volunteers, who had replaced the plumber tools by military discipline and who were now, in the Alcarria plains, expelling those Italians, dressed stylishly, who entrusted to the Legi6n C6ndor to return safely home; to the point that, any time then, strategy would reverse and the loyal sides would get the honor and the future from the strict defense and survival they had breathed; they would no longer be the frightened rabbits within a cave on fire both at its entrance and exit, on the hands of a spoiled child, because they would become cheetahs protecting their hatchlings, rhinoceroses able to attack a whole labor camp. Nevertheless, at the bullrings the speakers warned that fascism was like a gangrene, while the thread of their voice revived the sparks of the republican hearts; it was like a large snake fed on low passions and rancor, taking shelter behind the evocation of some glorious periods which had never existed; and the poor in spirit, the vassals, and also the foulmouthed in the casino, the expensive maintained lovers, and the catechumens, the rentiers blessed by the local authorities with hanging underbelly, being early whores and late believers, the altar boys and the brigadiers, they were all a whole crowd fearful of the planets rolling by its own mechanics, of random and will defying Providence, those who believed in misfortune as a punishment from which they would never be exempted by any destination or any Patron saint, those who were cowed by a story handed down by the hand of men and those who kneeled before a Truth inspired by heaven from earlier centuries -and they were the only ones taking advantage of it. All this together was projected in a crash of faith and barbarism to the point of projecting their inferiority complexes over the others, enslaving them as cheap labor, punishing them for being irreverent or exterminating them against the walls of any parish.

That corner at the rearguard received the echo of the tragedy gnashing through radio waves or with the relax of the soldiers on leave who arrived with the cold weather from Aragón adhered to their eye balls. One way or the other the narration of the fighting became the singsong of a story going from mouth to mouth, full of brave men and cruel adversaries fighting in remote lands which, described in the newspapers or on the radio, became the warm atmosphere of the myth, again and again the story was repeated: the story of the Madrilenians besieged by an enemy who has got them in the crosshairs in the same street from the first day of the uprising, or the story of the sacrifice in Badajoz where the legionaires' executions fill the bullring with piled corpses; Brunete, Belchite or Guernica are populations which nobody could ever indicate on a map, but now belong to the familiar sphere with its sediment of redemption and exemplarity.

95

Far away from that corner in the mountain, and especially from the Swedish-Norwegian Hospital, war pulsed deafened like the turned off thunder of the arquebuses on Alardo day if the person watching the act takes shelter in any corner to protect himself/herself from the noise. Its echo did not go beyond the sighs of the injured soldiers and the passing of the workers on their way to the Tossal or the Rambla to make the shift changes. Except for the demolition of temples, regulated brick by brick to amortize the building, or the sneak executions of some important men, the city tried not to shrink by the shock, exhibiting the same diligence that had allowed it to thrive in other times.

On the morning of September 20, 1938, immunity collapsed with the same fragility with which other cities had seen their inertia changed in the previous two years ...

Jordi Botella

R E T U R N T H E F A V O U R

It is necessary to think over what the 20th century has written in our history books. Lots of good things, lots of advances related to technology or medicine, among others disciplines. The purchasing power multiplied in the so-called First World and poverty, incurable illnesses and illiteracy were practically eradicated in the most privileged countries. The economic progress of the strongest ones appeared spontaneously – or not- after the Second World War. The reconstruction of Europe and the evolution of the United States towards the capitalist progress was seasoned by the space race or the military competition interested in the Soviet bloc. The economic boom of capitalism in the post-war period helped to create the world we have inherited, an individualistic world, selfish and plenty of injustices, where the rich have been the most favoured and the poor the forgotten.

In that post-war scenery, Spain grows at a much slower pace than the rest of Europe conditioned by the autarky and the fierce control of the Francoist system. But the evils of Spain started a long time ago, when Germans and Italians used the Iberian Peninsula as a testing bench at war. Nowadays, the armaments are tested in Afghanistan or Somalia, but in 1936 they chose the Spanish Republic for weapons testing, massive bombing and indiscriminate annihilation. The Spanish Republic was weak enough internationally, so as to have almost no one reacting to defend it. The rest of the world did not care about removing a handful of illiterate peasants from the map, nor a few workers from a few traditional manufacturing factories. The Spanish Civil War broke out while 90% of the population could not understand the reasons. The Francoist explanations are still weak. What it was said about the national uprising to fight against hunger, the lack of power and the anticlerical radicalism do not seem arguments strong enough to declare a war.

And, in the middle of the Spanish Civil War, the uninterested solidarity of a lot of citizens arises, mostly from Northern Europe. Countries such as Sweden or Norway, scared by what is happening in Spain, take to the streets to raise solidarity funds to help the Spanish Republic, in

spite of practically not having any reliable or contrasted information about what this country really was like. Swedes and Norwegians do not hesitate and Alcoi is selected to set up a war hospital. The city, well connected through the port of Gandia and hidden enough by orography, becomes a solidarity center. Not only the funds assistance arrives, but also doctors and nurses travel to Alcoi, risking their lives, to set up a health center. An unpaid solidarity exercise, for free.

The Swedish-Norwegian Hospital in Alcoi is part of the history of the world solidarity, and it has got its own space in history books, audiovisual documentaries and scientific texts. After having been ignored for many decades, Alcoi recognizes and renders thanks to that absolute solidarity. And now it is our turn to return the favour.

Antoni Miró is one of the people in charge of returning the favour, as well as the historian Àngel Beneito. The latter because of his contribution to the story of history, of this history. The former, Antoni Miró, returns the favour of solidarity with paintings which do not hide his own DNA, a DNA which chases his author but also describes and qualifies him. Miró dresses the snapshots of that Alcoi wounded in the Spanish Civil War, of the male nurses, the doctors and the patients, of the everyday scenes of that Alcoi which seemed to have experienced everything during the workers' revolts at the end of the previous century. The graphic documents captured by the Swedes and Norwegians are enlivened by Antoni Miró's colors, who revises those scenes and those group photographs and rescue them for contemporaneity. Miró's prism brings the solidarity of the years of war closer up to the second decade of the 21st century and it helps us all to give thanks and, you already know ... return the favour. What happened cannot be forgotten. Above all, the bad things, but also the good ones. Those scenes with worried and painful faces in black and white must be turned into a modern, actual, color film. That is what Antoni Miró achieves with this pictorial set. Revise history and dye it in color in order to never forget, so that our grandchildren will be able to understand it. All this is Miró's merit through a new genuine and fresh set.

Natxo Lara i Jornet

75TH ANNIVERSARY OF THE SWEDISH - NORWEGIAN HOSPITAL IN ALCOI, BY ANTONI MIRÓ

In the seventy-fifth anniversary of the war hospital established in Alcoi, known as “Hospital Sueco - Noruego”, there are still some people, both in and out of the city, who want to pay the most heartfelt and deserved tribute to it, not only for the social and human importance it had, but to a great extent also for the vital function it performed for many individuals in its time, in spite of its brief existence.

98

Despite the time past, it is still in our memory: the invaluable humanitarian aid given by the thousands and thousands of Scandinavian citizens who, in that year, 1936, decided to move to more than three thousand kilometers away to the other side of the continent to gather enormous quantities of materials and different resources so necessary in critical moments. Thanks to the solidarity of these people, and of so many others along the entire conflict, many lives could be saved and the survivors could continue forward, being able to bear witness to his experiences and memories.

There have always been old and well-known stories of solidarity and today we will tell that story again: Antoni Miró wants to give testimony of a distant reality, and he does it starting with a set of time images he reinterprets with his particular vision, where some of its protagonists appear, be they well-known or anonymous (it doesn't matter!), to refresh our memory and learn again, once again, from our past. Black and white images, or rather, in different gradations of gray. However, the world has never been like that. Gray, loaded with expressiveness and significance in so many images, is responsible for transmitting a strong feeling of distance, of sadness, of doubt or even of a shaded melancholy, even more so if the images we observe

transport us to distressing moments, of extreme famine, full of misery, poverty, suffering and death such as in a confrontation between neighbors, friends or brothers: war. The infinity of grays shaping certain images of the past, snapshots captured by a brief moment and shown by simple human election, are a contra natura way of observing reality.

Lately society has been flooded with a list of unlimited images of armed confrontations reported “in color” between neighboring villages, whose names we can’t probably remember. This use of color has provided us with a clear, immediate link to the reality surrounding us, bringing the images and the observer closer together through the reality of color, somehow, transmitting a natural sense of contemporaneity. Human eye, as main tool of this analysis of reality, has always been able to capture light, and therefore, to see colors in very diverse ways, using brain without apparent effort.

To look at life in color and not only in black and white, in a wide scale of grays. Maybe this is what Antoni Miró proposes us with his interpretive and critical personal view of the facts: to add a chromatic touch to the snapshots of our forefathers, of people like us who reacted to defend their ideals, in the most consistent and sincere way they knew. To add color as someone adding a vital spark to moments captured once from a set of photographs, incomplete to some extent, in order to transform this color into a bridge between the anonymous protagonists of the past and the individuals within today’s society. Color as a demiurgic force, creating a link to the present time, necessary not to forget the witnesses of a dramatic tragedy such as the Spanish Civil war – by extension all wars -, as uncivil as those who propose and declare them, hiding away in their safe shelters, deserving the hugest social disgrace. This tragedy getting more dramatic, if that’s possible, because of the defeated fighters becoming victims of repression and public humiliation, condemned to be forgotten and silenced, humiliated and to the *ius puniendi* of the winners.

That's why the different grays of the images, simultaneously monotonous and dull, now come alive thanks to Antoni Miró's skillful paintbrush, with wide spaces of color or subtle contour lines, studied strokes highlighting certain characters, objects and sceneries, to break the heavy dark gray. An impressive effect emphasizing the shapes, the objects, the faces and the expressions, exalting them. A combination of yellows, reds, blues and greens, oranges and purples dancing together with the shaded gray of the original images. He uses especially red as he does in most of his long artistic journey, because it is the color of the blood spilt in the struggle, and both his life and his profession are inseparably focused on the bloody struggle for recognition and defense of what he thinks it is right. Bloody because red is almost always present, profusely, to raise his voice, to point, to attract attention and interest, to get our attention and to denounce, aloud but without words. This is the case in the portraits of the politician Georg Branting or the doctor Manuel Bastos Ansart, of the trade unionist Vañó Nicomedes or the poet Joan Valls. So different, and yet so similar. So distant and yet so close at the same time, thanks to a few common ideas, almost universal for them. But also in the ambulances, the blankets of the injured men or the shirts, coats and caps of the photographed characters, coloring the operating theatres space or dyeing the sky in an outdoor scene. A color, red, reigning over the rest, generally due to its expressive power, but also chosen by its symbolic force.

In this set of paintings it stands out how the artist from Alcoi uses the emblematic colors of the Spanish Republic, red, yellow and purple, in an original and remarkable way in many of the scenes recalling different facts in Sweden, Norway or Spain. The colors of an ideology related to democracy, to equality among people, to their total freedom. Three basic colors trembling softly over the wounded and disabled veterans at the stairs of the "Sueco-Noruego", on the front line, in the middle of an operating theatre or recovering while they are reading or writing

to a loved one. Colors separating people in one of the meetings to collect funds inside a theater, or ranking the space where troops and republican volunteers march past in the main square of the city of Alcoi. But he does not only use this resource here. Miró also uses the three-colored combination to highlight the mood of individuals such as the mayor Evaristo Botella, sitting at his desk, and later imprisoned in the “Sueco-Noruego” and later shot (as well as many others were also imprisoned in its cellars), or with the still recovering wounded soldiers in the war hospital, even in scenes where thousands of people demonstrate through many corners of different places, onto the streets to defense a legitimate republican government, the Spanish one, in a sublime act of solidarity and brotherhood.

Accustomed as we are to think, imagine, even remember people caught in an ancient and distant world of gray images, perhaps even too unknown a world to know its protagonists, we are not often capable of valuing the temporary actors of a whole set of small heroic actions. Antoni Miró wants to highlight, once again, some of these values and actions to the whole world, through some of these people, from the experience of the “Sueco-Noruego” Hospital, in order to get them out of anonymity and forgetfulness, to pay a fitting tribute to a part of society who, voluntarily, took part in a magnum movement of social action to defend civil rights and justice in a distant country, even turning into protagonists of this story, of the History one day others would write. A rara avis nowadays we should take note of very carefully.

David Rico i Tortosa

There where there is a combat, there where there is injustice, there where there is a cry of anguish, there where there is stabbing human pain, there you can find Antoni Miró's paintbrush. Far away from the ivory tower, where proud artists shelter themselves while dignity is trampled, courage is insulted and survival is conditioned around them, Antoni Miró "goes down" to the street, looks at human adventure and "describes", with his magic paintbrush, human tragedy.

102

There was once a war, they called it "civil" - where was the civility? -, which was a way of naming a furious coup d'état against democracy and against law. The rioters were fascists and they fed on the expansion of this aggressive doctrine nesting in some places in Europe. The future of fascism is always violence. Do you know what fascism is? Fascists are some people who, in order to make their people "happy", usurp their freedom, because fascists know what is best for those citizens whom they consider unable to rule themselves. Some people - many people - believed them, and they formed ranks in squares and streets and they lifted their arms and they swore their nation was the best in the world and their "race" (but what the hell is a race?) was higher than the others.

And there was Alcoi. Fighting, as many others were, against the military rioters and against everything they represented. In Alcoi, from Jaume I's period, we have lost every war, and however, here we are. To beat down a person from Alcoi is not more difficult than to beat down any other person, but there is always a sneer vestige left, in the beaten victims' eyes, which nobody has been able to rub out. Then, in that Alcoi, Swedes and Norwegians set up a hospital - which is the Industrial College today - where hundreds of human lives were saved. Why

Alcoi? Because there were the qualified people and an ideal space, because the air is scented of thyme and rosemary and because it was the base of the peninsular anarchism and of people proud to work.

So now Antoni Miró dedicates a set of his splendid paintings to remember that hospital, those war wounded patients, those northern people, those brave doctors and those restless hands healing and comforting.

It is exciting, isn't it? It is exciting that Swedes and Norwegians showed solidarity with the fighters against fascism; it is exciting the fact that a hospital like that existed and it existed in Alcoi; it is exciting that Antoni Miró dips his brush in our historical memory and reminds us what we could have been, one day, and we haven't managed to be yet.

Yes, it is exciting and beautiful the fact that this painting exists. Without any concessions. As a tribute and as a catalyst of an awakening which was too much long in coming.

Isabel-Clara Simó

P A I N T H I S T O R Y

(Visual chronicle of the Swedish-Norwegian Hospital in Alcoi)

104 The painter Antoni Miró will never stop surprising us. And it happens also the same with his work, his careful and very generous work; because if capturing the unusual is an essential exercise in plastic, or artistic, culture, in Antoni Miró's paintings surprise is guaranteed for sure, both by the depth of the treatment of organic matter he does and by establishing links with reality and time. Also with memory.

And the work building this wonderful visit to the halls of history talks about researching past time, and about reinterpretations of a recent caring time. Areas where drama, in its final sense of movement, flows, releasing the warm atmosphere of the men found there. Work often growing in intensity; so much intensity as surely there was on the days when the drawn chronicle happened: *where interest is lost, memory is lost*, Goethe says. And Antoni Miró, of course, agrees with him too.

And now, if we establish a link, even only for textual neighbourhood, between what history, or the way to approach to it through texts, and literature, mean, and we value everything next to the pictorial work, which stubbornly tries to translate to us, through images, the facts of history or the texts talking about them, we would prove the Horatian quote that says: *ut pictura poesis (as well as painting is poetry)*. Throughout time, they have established close relationships between the behaviour stemming from the pictorial action and the approaches to the literary event. Horatian proposal refers to the pollution appearing between the different ways of approaching to what is creative, but it is no less certain the position of those who

are not convinced of such proximity in the treatment of matters of art, such as G. E. Lessing who, in his *Laokoon* (1766), points out the specific nature of each of the creative disciplines to contribute to areas of knowledge. What remains clear, however, is that both literature, and history, or even intertextuality (such as Joan Brossa's work, comics or the textual display of *Art & Language*), also painting as a portrait of certain moments of men's existence, mean instruments for knowledge.

Well then, the work we are looking at/contemplating today, which translates us events from our immediate world, painting dressed with the nostalgic contrasts from the past, releases a tender poetic scent where silence is also listened: *painting is a dumb poetry*, Simonides whispers to us. And yet the painting in this exhibition, from the harmonious silence of the canvases, talks widely to us about the time it reinterprets, about the contours of travelling history, about the nuances, sometimes so thin, of the events stating, through distance, the root of the symbols of harmony. This painting, carried out from the paths of truth, and digging borders, or margins, in books on shelves of neglected dust, encourages us to scrutinize the recent past and to wonder ourselves caustically about the reason of so many miseries and so many lives without life nor hope. A moment, however, for meetings providing the rescue of our own certainty. So, with Seneca, we will say: *the language of truth must be simple and without artifice*. Also in this main lobby of time, Antoni Miró tells the truth when he paints, when he embraces the atmosphere of a past we care, when he turns the daily way of experiencing the landscape of stones into poetry and now these stones are like the pages of a calendar, recognized in the gestures. To a great extent, the painter, the poet, in a great approach to events, experiences before understanding. Passion and sensitivity.

Painting, as this exhibition reveals, uses the evocation of images to express itself. Form and

content twins with a certain discipline, effective to reveal the flow living in the heart of the summarized episodes. Painting has an internal, true and mimetic approach to reality, although the approach to the contents of reality may be somehow subtle and escaping. This proposal, this visual reality, researches, both in motion and in the added imagination, a quality that avoids statism. Movement that, not being typical of pictorial art, and being trapped as it is in the double dimension, breathes deeply and breaks the seal of the frame to ride, from memory, to the wonder of the accomplice commitment. And if man, men, cannot tear their own shadows and jump a little further, they will find, in the push of the picture, a foothold to make it happen. Or as Rilke suggests: *turn your wall into your step*. The issue is to undo the network, or undo the skein.

Maybe this painting we are looking at is also a tasting that ties our likes with the need to know more and more about everything we have been. A task needing so many hours of study as those spent to display the life in the Swedish-Norwegian Hospital in white on black.

Painting as a chronicle patiently built in vast nights of vigil. And later adding two creative sides that, melting different cultures, grant quality and credibility. And as Hegel would say (and in the present case it also will link to the painting willing to be a chronicle of a neighbouring reality): *history is the progress of the consciousness of freedom*. And Antoni Miró has understood it perfectly.

J. Sou

A L'ESTUDI QUAI BRANLY

Es todo un honor para la ciudad de Alcoi haber acogido una iniciativa como el Hospital Sueco-Noruego durante la Guerra Civil, y un deber preservar y honrar su memoria. El ejemplo de esta muestra de solidaridad internacional debe trascender el tiempo y el territorio, de forma que el coraje y la humanidad de los hombres y mujeres que hicieron posible esta experiencia sean proyectados sobre futuras generaciones. Precisamente, el arte cumple estas funciones: la perdurabilidad y la universalidad.

Y pocos artistas como Antoni Miró pueden plasmar sobre el lienzo los valores que nos transmite el Hospital Sueco-Noruego. Alcoyano y luchador, Miró es reconocido por todo el mundo como uno de los artistas más importantes que ha dado nuestra plástica contemporánea. Nadie como él por expresar la dimensión humana de esta breve pero intensa aventura, y nadie como Miró para enfatizar los valores que nos deben transmitir las emociones, las vivencias y los sentimientos de los protagonistas de esta historia que compartieron alcoyanos, médicos y enfermeras de Suecia y Noruega y combatientes de diversas zonas del estado español que cayeron heridos al defender la democracia y la libertad.

Esta muestra nos acerca a aquel singular pasaje histórico, un tiempo y un lugar donde los horrores más abyectos de la guerra no conseguían derrotar la grandeza del espíritu humano ni sus más puros anhelos y esperanzas. Las obras de Miró son toda una lección magistral sobre la obligación de mantener viva la memoria; pero, sobre todo, sobre la necesidad de luchar por un futuro mejor.

Antoni Francés Pérez
Alcalde de Alcoi

I N T R O D U C C I Ó N

El Hospital Sueco-Noruego de Alcoi durante años ha sido un edificio más de la ciudad, un gran desconocido. Ahora, cuando se cumple el 75 aniversario del Hospital, el Ayuntamiento de Alcoi pretende dar a conocer la historia que se esconde en sus paredes y todo lo que envolvió este centro sanitario durante la Guerra Civil.

Como alcalde de l'Alfàs del Pi, municipio de la Marina Baixa en el que residen muchos ciudadanos escandinavos, es un honor poder contribuir a difundir esa labor altruista de ciudadanos suecos, noruegos y daneses que dejaron sus respectivos países para ayudar al pueblo español en guerra. Hemos podido conocer parte de esa historia a través de la literatura con el libro Escandinavos en Alcoi: solidaridad internacional en tiempo de guerra, de Àngel Beneito y Jon Olav Myklebust, pero otra forma de conocer la historia es a través de la pintura.

Las pinceladas del alcoyano Antoni Miró, pintor reconocido a nivel internacional, nos acercarán a ese Hospital Sueco-Noruego de Alcoi que abrió sus puertas en 1937, y también a una realidad como fue la Guerra Civil española. Y es que los trabajos de Antoni Miró podemos decir que son como un archivo de datos visuales de lo que podríamos llamar la sociología histórica, un relato en imágenes de acontecimientos que resultan cercanos al espectador. La pincelada segura del artista de Alcoi nos muestra casi de manera fotográfica los horrores de una guerra, vivencias y sentimientos de quienes lucharon por defender la democracia y la libertad.

Vicente Arques Cortés
Alcalde de l'Alfàs del Pi

Queremos pensar que el entrañable acto que tuvo lugar el 6 de octubre del 2011 avivó la siempre encendida chispa de amor por las personas de Antoni Miró y que su genial vena artística hizo lo demás. El resultado es la colección de obras sobre el “Hospital Sueco-Noruego de Alcoy” que presenta este catálogo.

La brisa que avivó las brasas del bueno de Antoni fue el cálido ambiente que inundó el Salón de Actos del viejo edificio de la Escuela Industrial del Paseo del Viaducto con motivo de la presentación del libro de Ángel Beneito y Jon Olav Myklebust, *“Escandinavos en Alcoi: solidaridad internacional en tiempo de guerra”* y en el que aprovechamos para recuperar para la historia las inscripciones que circundan los frontis del espartano salón: *“Viva la solidaridad internacional”*, al frente, *“Viva Noruega”* y *“Viva Suecia”* en los laterales y *“Viva Dinamarca”*, al fondo.

Estas inscripciones son la reproducción de las que lucía el mencionado salón, cuando, en funciones entonces de quirófano, fue inaugurado el edificio como hospital de guerra, financiado por el movimiento civil de solidaridad internacional que recaudaba fondos para desarrollar escuelas y hospitales en la traumatizada España de los años treinta del siglo XX y que tan bien narra nuestro historiador Àngel Beneito en sus dos libros escritos sobre la historia del edificio del Viaducto: su primero del año 2004, *El Hospital Sueco Noruego de Alcoi durante la Guerra Civil Española* y el ya mencionado, presentado en el evento al que nos referimos.

Antoni Miró, perdido entre la gente que abarrotaba la presentación, e inundado del espíritu de humanidad que nos unía a todos los presentes por encima de ideas políticas y prejuicios equívocos, seguro que decidió que ese espíritu debía plasmarse en una obra gráfica como la

que ha creado y que recoge este catálogo. Obra en la que, sin perder su mirada crítica personal, se ponga de manifiesto la fuerza de las personas sobre las miserias de la historia.

112 Creemos que uno de los problemas de la crisis actual que estamos viviendo es que, de nuevo a lo largo de nuestra historia, se está perdiendo la confianza entre nosotros mismos, como miembros integrantes de la sociedad. Y la desconfianza desvertebra. No se puede reclamar solidaridad entre las personas si no hay confianza entre nosotros. Somos solidarios si confiamos en que los demás estarán presentes cuando los necesitemos. Y no se trata de egoísmo, de dar para recibir, sino de saber de nuestras limitaciones como personas y conocer que la sociedad nos es imprescindible para que, aportando a ella lo mejor de nosotros, confiando en que nuestros conciudadanos hagan lo mismo y así, interactuando, todos podamos solucionar nuestras necesidades y ver satisfechas en gran medida nuestras aspiraciones. Esta es la gran fuerza de una sociedad vertebrada y unida.

Se ha escrito en multitud de ocasiones que el pueblo que no conoce su historia corre el riesgo de repetirla. Por ello, con el fin de que no vivamos jamás en nuestro futuro los desgarradores hechos que llevaron a la creación del Hospital Sueco Noruego en Alcoy, obras como las de Antoni Miró y escritos como los de Àngel Beneito hacen que sigamos creyendo en el ser humano, ya que contribuyen a crear y divulgar nuestro pasado y a modelar en positivo nuestras mentalidades, para que nuestras actitudes como personas sólo busquen el avance de nuestra sociedad y no la desarticulación de la misma.

Enrique Masiá Buades

**Exdirector del Campus de Alcoy de
la Universitat Politècnica de Valencia**

Georgina Blanes Nadal

**Directora del Campus de Alcoy de
la Universitat Politècnica de Valencia**

EL ARTE COMPROMETIDO Y SOLIDARIO DE ANTONI MIRÓ

En julio de 1936 una parte del Ejército español se levantaba en contra de un gobierno legalmente constituido, el cual se definía en el artículo primero de su Constitución como una “República democrática de trabajadores de toda clase, que se organiza en régimen de Libertad y de Justicia”. En Europa, por desgracia, las cosas no iban mejor. En Alemania hacía tiempo que Hitler era canciller, mientras que en Italia Mussolini gobernaba con poderes dictatoriales. El enfrentamiento entre dictaduras y democracias parecía inevitable.

En Suecia y en Noruega, al saber que Franco se había levantado en armas, la clase obrera mostró su solidaridad con los trabajadores españoles. Inmediatamente partidos políticos y sindicatos de corte progresista, así como entidades cívicas y culturales iniciaron una campaña para ayudar al Frente Popular, iniciativa que dio paso a un movimiento de solidaridad llamado “Ayudemos a España”. Gracias a ello, en poco tiempo se creaban comités locales de Ayuda a España en casi todos los municipios, en los que colaboraron miles de ciudadanos con el fin de enviar ropa, medicinas y alimentos a los combatientes republicanos y a la población civil, especialmente mujeres y niños que sufrían los horrores de la guerra.

Para sensibilizar a la población y predisponerla en favor de la causa republicana, los comités de Ayuda a España repartieron miles de agujas de solapa con el texto “För Spanien”, hicieron cantidad de mítines, de manifestaciones, de conferencias, de fiestas solidarias y de charlas radiofónicas, mientras que la prensa más progresista insertaba un buen número de artículos, de poemas y de dibujos hechos por autores radicales que aludían a la guerra de España.

Esta llamada solidaria surtió efecto y la respuesta de la población escandinava fue impresionante: bajo la consigna “vuestra lucha es la nuestra” miles de trabajadores recogieron

elevadas sumas de dinero que sirvieron para comprar toneladas de alimentos (conservas, leche, trigo, margarina, pescado salado, queso, azúcar, chocolate, etc.), así como pastillas de jabón, vitaminas, material quirúrgico, medicamentos, vendajes, ampollas de morfina, anestesia, etc., con destino a España.

114 Hecho esto y al tener noticia de las carencias sociales y sanitarias que sufría el pueblo español, los Comités Sueco y Noruego de Ayuda a España decidieron unir esfuerzos y colaborar conjuntamente con la Central Sanitaria Internacional y con el Comité Internacional para la Infancia. Para ello, Georg Branting (era el presidente del Comité Sueco de Ayuda a España), en representación de ambos comités, destinó buena parte de las miles de coronas que se iban recogiendo a montar hogares de acogida y orfanatos para los niños que habían perdido a sus padres, así como un hospital de sangre completo: el Hospital Sueco-Noruego de Alcoi, que serviría para atender a los soldados que caían heridos en combate.

Pues bien, esta gesta de altruismo y de solidaridad que protagonizó el pueblo escandinavo con el español, queda magníficamente reflejada por Antoni Miró en la serie “el Hospital Sueco-Noruec”, exposición que conmemora el 75 aniversario de esta efeméride.

La trayectoria artística de Antoni Miró como pintor, escultor o grabador, tanto monta, siempre se ha caracterizado por mantener unos signos de identidad que le distinguen y lo hacen único, al estar siempre al servicio y en función del compromiso social y cultural. Nunca ha dado puntada sin hilo: su obra es denuncia, es grito, es crítica, es ironía, es reconocimiento... Las series “Amèrica Negra” (1972), “El Dòlar” (1973-80), “Pinteu Pintura” (1980-90), “Vivace” (1991-2001), “Sense Títol” (2001), “Viento del Pueblo” (2011), entre otras, son una elocuente muestra de conjunción pictórica, gráfica y plástica que se materializa mediante una marcada intencionalidad política, social o cultural. Miró, observador desde la distancia, hombre casi

enclaustrado en la masía Sopalmo es, sin embargo, un faro consciente y crítico de la sociedad que le rodea, la cual analiza y denuncia a través de sus interpretaciones metafóricas, imágenes llenas de fuerza y de compromiso que no nos dejan impasibles.

Pues bien, debo advertir que ni estoy cualificado para realizar una crítica de arte al uso, ni este texto lo pretende. Dicho esto, queda fuera de toda duda que contemplar la obra que Antoni Miró nos presenta en esta serie, “l’Hospital Sueco-Noruec”, es contemplar la obra de un artista comprometido con la historia y el presente, con el pasado y nuestro tiempo mediante la utilización de texturas, de formas, de colores y de intenciones ciertamente testimoniales y provocadoras, que sacuden la conciencia del espectador con la intención de sensibilizarlo y no dejarlo indiferente.

No es la primera vez que Antoni Miró se adentra en los trazos de la recreación histórica. Todo lo contrario, la historia y los personajes de trascendencia histórica son un motivo de inspiración casi constante a lo largo de toda su trayectoria artística. Recordar los lienzos “Vietnam-1” (1968), “Llances imperials” (1976-77), “Interludi” (1998), “Record d’Hiroshima” (2002), “Desert de Kuwait” (2004), “Ciutat sense eixida” (2005), “L’arbre de Gernika” (2008), la serie “L’exili 1939” (2009) o “President Companys” (2010), entre muchos otros, con clara referencia a la guerra de Vietnam, al imperialismo de los Austrias, a la Segunda Guerra Mundial, al holocausto nuclear que sufrió Japón, a la guerra del Golfo, al genocidio nazi en los campos de exterminio, a la reivindicación de las históricas libertades de los vascos, al exilio republicano o a la subsiguiente represión y pérdida de libertades que tuvo lugar cuando acabó la Guerra Civil española.

En la presente serie expositiva, Antoni Miró recrea plásticamente, con atrevimiento y valentía, un hecho histórico del que Alcoi, su ciudad natal, fue testigo durante la desventurada

Guerra Civil: la instalación en la ciudad del Hospital Sueco-Noruego. Pero su obra, comprometida profundamente con la historia, va más allá al presentarle al espectador toda una secuencia de imágenes que reconstruyen, paso a paso, cada uno de los hechos más significativos e impresionantes de esta magnífica historia de solidaridad universal, de la cual fue depositaria la República española en el año 1937.

116

Rojo, amarillo y morado son los colores dominantes y siempre presentes en las obras que componen esta serie, con una clara intención de recordar y de rendirle tributo a la Segunda República y a los hombres que lucharon por ella para defenderla del pronunciamiento militar. Ahora, 75 años después de la instalación en Alcoi del Hospital Sueco-Noruego, la obra de Miró hace didáctica, al mostrarle al espectador y sensibilizarlo en un hecho histórico que la dictadura y el paso del tiempo se encargaron de borrar. Sus lienzos, pura recreación artístico-histórica, nos muestran las multitudinarias manifestaciones que se hicieron en Suecia y en Noruega en favor de la República española, así como la solidaridad que tuvieron los trabajadores de esas latitudes recaudando dinero y víveres por fábricas y calles, que sirvieron para aminorar el hambre y proporcionar ayuda médica a los combatientes y a la población civil que sufría la guerra. Sin embargo, también pone frente a nuestros ojos los rostros de los heridos (algunos de ellos casi niños) y las amputaciones que sufrieron, como una metáfora del dolor que causó el levantamiento militar. Y el lacerante enfrentamiento bélico. Y la dignidad del pueblo español. Y la dura represión que tuvo lugar nada más finalizar la guerra. En definitiva, todo un alegato hecho historia y denuncia de la condición humana: la parte más sublime, como es la solidaridad con los semejantes, y la más baja y ruin que genera un conflicto bélico.

Àngel Beneito

LA PATRIA DE LA HUMANIDAD Y EL HOSPITAL SUECO-NORUEGO DE ALCOI

En la iniciativa solidaria que hizo posible el Hospital Sueco-Noruego de Alcoi, confluyeron varios elementos que hay que recordar y reivindicar. En el marco de la dimensión internacional de la Guerra Civil española, además del compromiso de los demócratas escandinavos con la Segunda República y la causa que esta representaba en la lucha contra el fascismo, con aquel proyecto se pudieron concretar muchos de los ideales que desde el siglo XIX, pero con particular intensidad después de la Primera Guerra Mundial, habían ido configurando la cooperación internacional en materia sanitaria.

En la actuación de los profesionales sanitarios que se trasladaron a Alcoi desde el norte de Europa para poner en marcha el Hospital, estaba muy presente la visión desinteresada y universalista de la ciencia que con tanto acierto supo definir el decano de la Facultad de Medicina de Madrid, el profesor Julián Calleja, en el discurso inaugural que pronunció con motivo del IX Congreso Internacional de Higiene y Demografía que tuvo lugar en Madrid en 1898. Para el doctor Calleja, los sanitarios formaban parte de un colectivo donde era patria la humanidad, procedimiento la ciencia, aspiración el progreso y finalidad la salud pública.

Las imágenes que Antoni Miró ha sabido trabajar con su genialidad y saber hacer, nos muestran, con toda la fuerza e intensidad, muchos de los valores que guiaban el trabajo que llevó a cabo aquel grupo escandinavo de médicos y enfermeras. Trasladan profesionalidad, pero también compromiso, y, sobre todo, la proximidad que suponía compartir el dolor, los ideales y las esperanzas de aquellos otros protagonistas de la historia del Hospital: los heridos y los enfermos

que recibieron la asistencia que merecían, las enfermeras alcoyanas que ayudaron a formar, o los médicos españoles que continuaron con su tarea, con el doctor Bastos al frente.

Pero son imágenes que también nos recuerdan la tragedia colectiva de trasfondo que acompañó a aquella iniciativa. Con la victoria de las tropas golpistas y la instauración del régimen franquista, se ponía punto final a la experiencia democrática de la Segunda República y al proyecto de progreso que reclamaba la mayoría de la sociedad española. Al mismo tiempo comenzaba un injustificado período de represión y brutalidad del que fue testigo el propio edificio que albergaba el Hospital, y se negaban los ideales que habían guiado la acción filantrópica y solidaria que permitió su materialización.

Aquella patria de la humanidad que pudieron compartir los sanitarios y los demócratas del norte y del sur de Europa, fue sustituida por la razón de la fuerza y se hizo patente con la persecución que sufrieron muchos de los médicos y enfermeras de nacionalidad española que trabajaron en el Hospital. Recuperar la memoria histórica de iniciativas como la que representan las imágenes que mueven estas reflexiones, además de comportar un acto de justicia y de higiene democrática, permite llevar el debate histórico al tiempo presente y poner en valor el compromiso solidario que debería guiar las actuaciones de los seres humanos.

Josep Bernabeu-Mestre
Universidad de Alicante

PREFACIO DE UN ENCUENTRO DE LENGUAJES

Una noche de este invierno que acudí al Mas Sopalmo, Antoni Miró me mostró la última obra que tenía entre manos. Acostumbrado a su energía creativa capaz de sorprenderme siempre, aunque lo conozco desde hace muchos años, aquella noche, sin embargo, las telas apoyadas en las paredes me impresionaron como la primera vez que vi un cuadro suyo (yo era un adolescente embelesado con aquel pintor de raya y vestuario negro), donde un niño negro me miraba detrás de una cortina.

Eran unas imágenes que yo conocía. Todas ellas estaban vinculadas a la breve historia del Hospital Sueco-Noruego de Alcoy que asistió a muchos combatientes republicanos heridos en el combate contra las fuerzas fascistas. Algunas de las imágenes las identificaba con documentos de la época y otras me resultaban familiares porque coincidían con unos personajes que me escocían en las manos desde que unos cinco años atrás inicié un relato que discurría en el último año de la Guerra de España y que se situaba entre Castellón y Alcoy.

No sé si atribuir esta intensa impresión a la coincidencia del tema que yo también tenía acabado, a la austeridad de los lienzos —blanco y negro con una película de colores primarios, un universo cercano y al mismo tiempo onírico— o la sobria presencia de unos hombres y mujeres que solicitaban ayuda desde los países nórdicos para una República vulnerable; o a la dignidad que mostraban unos heridos desde las escaleras de un edificio destinado en sus orígenes como centro educativo, o la belleza de unas enfermeras que tuvieron que emprender un trabajo heroico...

Sea como sea, la visión de aquellos cuadros de Antoni Miró revivió los espíritus que me habían acompañado los últimos años en el proceso de escritura de una novela que hablaba

de personas como aquellas en blanco y negro, barnizadas de sombras moradas y rojas, que se disponían a hacer frente al monstruo desde un rincón de la retaguardia ayudando a los combatientes heridos en la primera línea de fuego.

Una vez más Antonio Miró fue capaz de despertar a través de su obra un mundo que hablaba de principios y compromisos, de hombres y mujeres en blanco y negro que aspiraban a una realidad llena de colores. Una vez más tengo que mostrarle mi agradecimiento, como se lo tributarán todos aquellos voluntarios anónimos que defendieron la Segunda República con sus manos.

Con esta voluntad acompaño un fragmento de la novela con la que me acerqué a aquel momento de nuestra Guerra, celebrando, una vez más, el feliz encuentro con la obra y la persona de Antoni Miró.

EL HOSPITAL (fragmento de una novela inédita)

Aquel rincón de la retaguardia proveía al frente de armamento y ropa gracias a las fábricas que no habían dejado de producir por más que fueran confiscadas y ahora quedaran en manos de comités. El eco de la guerra, por lo tanto, llegaba de muy lejos y hasta entonces, además del racionamiento, las consecuencias de la guerra no iban más allá de la constitución de la Columna Ruescas-Taíno, represalias furtivas como la de Francisco Albiach o el derribo de las iglesias de Santa María y de San Francisco con cuyos sillares se alzó en 1938 una piscina municipal a los pies del Xorrador. La prensa advertía de que la resistencia de Madrid y las batallas de Guadalajara y Teruel no sólo habían parado los pies a los rebeldes sino que daban alas a la creencia de que de la resistencia inicial se pasaría a la ofensiva, un vez estuviera organizado el Ejército Popular y la diplomacia internacional asumiera que si el fascismo no se paraba en seco, esta serpiente que crecía hinchada como un muñeco en medio de una mascarada, vencería

a Europa palmo a palmo. Con el sacrificio de la población civil, insistían las filípicas, y la heroicidad en combate de los voluntarios que habían sustituido las herramientas de fontanero por la disciplina militar y ahora ahuyentaban en las llanuras alcarreñas a aquellos italianos vestidos de punto en blanco que se encomendaron a la Legión Cóndor para volver sanos y salvos a casa, estaba dándose un cambio de rumbo a la situación, hasta el punto que de un momento a otro se cambiaría la estrategia y de la estricta defensa y supervivencia que habían alentado los bandos leales ahora obtendrían el honor y el futuro; ya no serían los asustados conejos dentro de una madriguera encendida por la entrada y la salida, en manos de un niño consentido, porque se convertirían en guepardos en la protección de sus crías, rinocerontes capaces de embestir un tabor entero. Sin embargo el fascismo era como una gangrena, advertían los oradores en las plazas de toros mientras el hilo de su voz reanimaba las chispas de los corazones republicanos, una serpiente alimentada de las bajas pasiones y del rencor, que se amparaba en la evocación de unos tiempos gloriosos que nunca habían existido y sobre los cuales los pobres de espíritu, los vasallos, y también los malhablados de casino, las mantenidas caras y los catecúmenos, los rentistas bendecidos por las autoridades locales de bajo vientre caído, putas tempranas beatas tardías, los monaguillos y los brigadieres, toda una multitud temerosa de que los planetas rodaran por su propia mecánica, que el azar y la voluntad desafiaran a la Providencia, aquellos que creían en la desgracia como un castigo del que nunca serían eximidos por ningún destino ni Patrona, que les acobardaba una historia dictada por la mano de los hombres y se arrodillaban ante una Verdad que venía inspirada por el cielo —y de la que sólo ellos se aprovechaban— desde antes de los siglos, todo ello se proyectaba en un cataclismo de fe y barbarie hasta el punto de endosarle sus complejos de inferioridad sobre los demás, esclavizándolos como mano de obra barata, castigándolos por irreverentes o exterminándolos contra los muros de cualquier parroquia.

Aquel rincón de la retaguardia recibía el eco de la tragedia chirriando a través de las ondas hertzianas o bien con el chisme de los soldados de permiso que llegaban con el frío aragonés adherido a la bola de los ojos. De una u otra manera la narración de los combates se convertía en la cantinela de una fábula que iba de boca en boca, repleta de hombres valerosos y adversarios crueles que combatían en unas tierras remotas que, descritas en los periódicos o en la radio, alcanzaban la atmósfera cálida del mito: una y otra vez se repetía el relato de los madrileños acosados por un enemigo que los tiene en el punto de mira en la misma calle desde el primer día del Alzamiento, o del sacrificio de Badajoz donde las ejecuciones de los legionarios llenan la plaza de toros de cadáveres amontonados, Brunete, Belchite o Guernica son poblaciones que nadie sabría nunca indicar en un mapa, pero ahora ya pertenecen al ámbito familiar con su poso de redención y ejemplaridad.

Lejos de aquel rincón montañoso y, sobre todo, del Hospital Sueco-Noruego, la guerra suspiraba ensordecida como el trueno apagado de los arcabuces el día del Alardo si quien sigue el acto se cobija en cualquier rincón para protegerse del barullo. Su eco no iba más allá de los suspiros de los heridos y del paso de los obreros camino del Tossal o de la Rambla para efectuar los cambios de turno. Salvo la demolición de los templos regulada ladrillo a ladrillo para amortizar la edificación, o de los ajusticiamientos furtivos de algunos hombres importantes, la ciudad procuraba no apoquinarse por el golpe, exhibiendo la misma diligencia que le había permitido prosperar en otros tiempos.

La mañana del 20 de septiembre de 1938 la inmunidad se desmoronó con la misma fragilidad tal como otras ciudades habían visto trastornar su inercia en los dos años anteriores...

Jordi Botella

Resulta necesaria la reflexión sobre lo que el siglo XX nos ha dejado en los libros de historia. Muchas cosas buenas, muchos avances relacionados con la tecnología o la Medicina, entre otras disciplinas. El poder adquisitivo se multiplicó en el considerado Primer Mundo y la pobreza, las enfermedades incurables y el analfabetismo se erradicaron prácticamente en los estados más privilegiados. El progreso económico de los más fuertes llegó de manera espontánea —o no— después de la Segunda Guerra Mundial. La reconstrucción de Europa y la evolución de los Estados Unidos hacia el progreso capitalista fue abonado con la carrera espacial o la competencia militar interesada con el bloque soviético. El *boom* económico del capitalismo de la posguerra mundial sirvió para crear el mundo que hemos heredado, un mundo individual, egoísta y lleno de injusticias, donde los ricos han sido los más favorecidos y los pobres, los olvidados.

En aquel escenario de posguerra, España crece a un ritmo muy inferior al resto de Europa, condicionado por la autarquía y el control salvaje del sistema franquista. Pero los males de España empiezan mucho antes, cuando alemanes e italianos emplean la península ibérica como banco de pruebas de guerra. Ahora, el armamento se testea en Afganistán o Somalia, pero en 1936 fue la República Española la elegida para probar armas, bombardeos masivos y aniquilaciones indiscriminadas. La República Española era tan débil internacionalmente que casi nadie saltará al tablero de ajedrez para defenderla. Nada les importaba a ellos eliminar del mapa a un puñado de analfabetos campestres y a cuatro obreros de cuatro industrias tradicionales manufactureras. La Guerra Civil estalla sin que el noventa por ciento de la población entendiese por qué. Las explicaciones franquistas aún quedan cojas. Aquello del alzamiento nacional para luchar contra el hambre, el vacío de poder y el radicalismo anticlerical no parecen argumentos de peso para hacer una guerra.

Y en medio de la Guerra Civil española surge la Solidaridad desinteresada de muchos ciudadanos, la mayoría del norte d'Europa. Unos estados como Noruega o Suecia que, atemorizados por lo que pasa en España y prácticamente sin tener información fiel y contrastada

de lo que representaba este país, se lanzan a la calle para obtener dinero solidario para ayudar a la República.

Los suecos y los noruegos no se lo piensan dos veces y se elige Alcoy para poner en marcha un hospital de sangre. La ciudad bien comunicada por el puerto de Gandía y suficientemente escondida por la orografía, se convierte en núcleo de Solidaridad. No sólo llega la ayuda monetaria, son médicos y enfermeros los que se juegan la vida viajando hasta Alcoy para poner en marcha un centro sanitario. Un ejercicio de Solidaridad sin retribución, gratis.

EL Hospital Sueco-Noruego de Alcoi es parte de la historia de la Solidaridad mundial, que ya ocupa libros de historia, documentales audiovisuales y textos científicos. Después de décadas enteras de olvido, Alcoy reconoce y agradece esa Solidaridad total y, ya es hora de devolver la moneda.

Antoni Miró es uno de los encargados de devolver la moneda, de la misma manera que lo es el historiador Ángel Beneito. El segundo, por su contribución al relato de la historia, de esta historia. El primero, Antoni Miró, devuelve la moneda de la Solidaridad con una obra pictórica que no esconde su propio ADN, un ADN que le persigue y que lo describe i califica. Miró viste las instantáneas del Alcoi herido de la Guerra Civil, de los enfermeros, los médicos y los enfermos, de las escenas cotidianas de ese Alcoi que parecía haberlo vivido todo con las revueltas obreras de finales del siglo anterior. Los documentos gráficos captados por los sueco-noruegos están dotados de vida por los colores de Antoni Miró, que revisa esas escenas y esas fotografías de grupo y las rescata para la contemporaneidad. El prisma de Miró acerca la Solidaridad de los años de Guerra hasta la segunda década del siglo XXI y nos sirve a todos por dar las gracias y para –ja saben...– devolver la moneda. Lo que pasó no puede quedar en el olvido. Sobre todo, las cosas malas, pero también las buenas. Hay que convertir en película de color, actual, moderna, aquellas escenas en blanco y negro con rostros preocupados y dolidos. Eso lo hace Miró con esta serie pictórica. Revisar la historia y teñirla de color para que nunca se olvide, para que nuestros nietos la puedan descifrar. Todo esto es mérito de Miró con una nueva serie fresca y genuina.

Natxo Lara i Jornet

75 ANIVERSARIO DEL HOSPITAL SUECO-NORUEGO DE ALCOI, POR ANTONI MIRÓ

En el septuagésimo quinto aniversario del hospital de sangre instalado en Alcoi conocido como “Hospital Sueco-Noruego”, todavía son muchos en la ciudad y fuera de ella quienes le quieren rendir el más sentido y merecido homenaje no sólo por la importancia social y humana que tuvo, sino en gran medida también por la función vital que realizó por tantísimos individuos en su momento, con independencia de su breve existencia.

Toda una vida pasada, y todavía en el recuerdo, la inestimable ayuda humanitaria prestada por los miles y miles de ciudadanos escandinavos que, en aquel año de 1936, decidieron movilizarse a más de tres mil kilómetros de distancia al otro lado del continente para recoger ingentes cantidades de materiales y recursos varios tan necesarios en momentos críticos. Gracias a la solidaridad de esta gente, y de tantos otros a lo largo del conflicto, muchas vidas se pudieron salvar y continuar adelante, llegando un día a testimoniar sus vivencias y recuerdos.

De esto se ha tratado siempre y se vuelve a tratar hoy: Antoni Miró quiere dar testimonio de una realidad distante, y lo hace a partir de una serie de imágenes de época que reinterpreta con su particular visión, donde aparecen un buen puñado de sus protagonistas, conocidos o anónimos (¡da igual!), para refrescarnos la memoria y volver a aprender, una vez más, de nuestro pasado. Imágenes en blanco y negro, o mejor dicho, en diferentes gradaciones de gris. Ahora bien, el mundo nunca ha sido así. El gris, cargado de expresividad y significación en tantas y tantas imágenes, es el responsable de transmitir un fuerte sentimiento de lejanía, de tristeza, de duda o incluso de una melancolía sombría, todavía más si las imágenes que observamos nos transportan a momentos angustiosos, de escasez extrema, plenos de penurias, pobreza, sufrimiento y muerte como por ejemplo en un enfrentamiento entre vecinos, amigos o

hermanos: la guerra. La infinidad de grises que conforman determinadas imágenes del pasado, instantáneas capturadas por un brevísimo espacio de tiempo y plasmadas sobre un soporte por simple elección humana, son una manera *contra natura* de observar la realidad.

De un tiempo a esta parte la sociedad se ha indigestado con un listado inabarcable de imágenes de enfrentamientos bélicos relatados “en color” entre pueblos vecinos de quienes, probablemente, no recordamos el nombre. Esta utilización del color nos ha proporcionado una clara vinculación de inmediatez con la realidad que nos rodea, identificada como muy cercana dado el nexo de unión que ejerce el cromatismo entre las imágenes y el observador, de alguna manera, transmitiendo una natural sensación de contemporaneidad. El ojo humano, como herramienta principal de este análisis de la realidad, siempre ha dispuesto por regla general de esta capacidad para captar la luz, y por tanto, sin aparente esfuerzo con ayuda del cerebro, percibir los colores de manera muy diversa.

Mirar la vida en color y no únicamente en blanco y negro, en una amplia escala de grises. Quizás es esto lo que nos propone Antoni Miró con su particular visión interpretativa y crítica de los hechos: añadir un toque cromático a las instantáneas de nuestros antepasados, de gente como nosotros que se movilizó en defensa de unos ideales, de la forma más coherente y sincera que supieron. Añadir color como quien añade una chispa vital a los momentos capturados antaño a partir de una serie de fotografías, en cierta medida incompletas, para que éste se acabe transformando en un puente de unión entre los protagonistas anónimos del pasado y los individuos que conforman la sociedad actual. El color como una fuerza demiúrgica, creadora de un vínculo con el presente necesario para no olvidar a los testigos de una tragedia dramática como la Guerra Civil Española -por extensión la totalidad de las guerras-, tan incivil como quienes las proponen y decretan, escondidos en un cobijo seguro, merecedores de la mayor ignominia social. Más dramática dicha tragedia, si cabe, por los contendientes que resultan

vencidos y son víctimas de la represión y el escarnio público, condenados al olvido y al silencio, la humillación y el *ius puniendi* de los vencedores.

Es por eso que los diferentes grises de las imágenes, a la vez monótonos y apagados, ahora cobran vida gracias al pincel diestro de Antoni Miró, con espacios amplios de color o sutiles líneas de contorno, pinceladas calculadas que resaltan determinados personajes, objetos y paisajes, para romper la pesadez oscura del gris. Un efecto impactante que destaca las figuras, los objetos, los rostros y las expresiones, sublimándolas. Una combinación de colores amarillos, rojos, azules y verdes, naranjas y morados que bailan conjuntamente con los grises matizados de las imágenes originales. Emplea, especialmente, el color rojo, como gran parte de su largo camino artístico, porque es el color de la sangre derramada en la lucha, y la suya es una vida y una profesión inseparables orientadas a la lucha sangrienta por el reconocimiento y la defensa de lo que piensa es justo. Sangrienta porque el rojo casi siempre está presente, con profusión, para levantar la voz, para señalar, para atraer la mirada y el interés, para captar nuestra atención y denunciar, en voz alta pero sin palabras. Así pasa en los retratos del político Georg Branting o el médico Manuel Bastos Ansart, del sindicalista Vañó Nicomedes o el poeta Joan Valls. Tan diferentes, y tan parecidos. Tan distantes y tan cercanos a la vez gracias a unas ideas comunes casi, para ellos, universales. Pero también en las ambulancias, las mantas de los heridos o las camisas, abrigos y gorras de los retratados, impregnando el ambiente de los quirófanos o tiñendo el cielo de una escena exterior. Un color, el rojo, que predomina sobre el resto, generalmente, debido a su fuerza expresiva, pero también elegido por su carga simbólica.

Destaca, en esta serie de pinturas, cómo el artista alcoyano emplea los colores emblemáticos de la República Española, rojo, amarillo y morado, de manera original y notoria en numerosas de las escenas que rememoran diferentes hechos en Suecia, Noruega o España. Los colores de un ideario vinculado a la democracia, a la igualdad de las personas, a su completa libertad. Tres colores básicos que se mueven temblando suavemente sobre los heridos y mutilados de

128 guerra en las escaleras del “Sueco-Noruego”, en el frente de batalla, en medio de un quirófano o recuperándose mientras leen o escriben a algún ser querido. Colores que, por ejemplo, separan a los asistentes a una de las reuniones para recaudar fondos dentro de un teatro, o jerarquizan el espacio por donde desfilan tropas y voluntarios republicanos en la plaza mayor de la ciudad alcoyana. Pero no solamente aquí hace uso de este recurso, no. Miró también usa la combinación tricolor para resaltar el talante de individuos como por ejemplo el alcalde Evaristo Botella, sentado frente a su escritorio y posteriormente encarcelado en el “Sueco-Noruego” y posteriormente fusilado (cómo también estuvieron encerrados otros muchos en sus dependencias), o con los soldados heridos todavía convalecientes en el hospital de sangre, incluso en escenas dónde miles de personas desfilan por numerosos rincones de diferentes lugares lanzadas a la calle en defensa de un gobierno legítimo republicano, el español, en un sublime acto de solidaridad y hermandad.

Acostumbrados como estamos a pensar, imaginar, incluso recordar a la gente atrapada en un mundo antiguo y distante de imágenes grises, quizás hasta demasiado desconocido como para conocer a sus protagonistas, no somos capaces de valorar, a menudo, a los actores momentáneos de toda una serie de pequeñas acciones heroicas. Antoni Miró ha querido poner de manifiesto delante de todo el mundo, una vez más, algunos de estos valores y acciones mediante un puñado de estas personas, a partir de la experiencia del Hospital “Sueco-Noruego”, para sacarlas del anonimato y del olvido, para rendir un justo homenaje a una parte de la sociedad que, voluntariamente, participó de un magno movimiento de acción social en defensa de los derechos civiles y la justicia en un país lejano, incluso convirtiéndose en protagonistas de esta historia, de la Historia que otros un día escribirían. Una *rara avis* en la actualidad de la que habría que tomar nota de forma muy cuidadosa.

David Rico i Tortosa

Allá donde hay un combate, allá donde hay una injusticia, allá donde hay un grito de angustia, allá donde hay el lacerante dolor humano, allá está el pincel de Antoni Miró. Lejos de la torre de marfil, donde orgullosos artistas se refugian mientras a su alrededor la dignidad es pisoteada, el coraje insultado y la supervivencia condicionada, Antoni Miró “baja” a la calle, mira la aventura humana y “describe”, con su mágico pincel, la tragedia humana.

Una vez hubo una guerra, a la que llamaron “civil” –¿dónde estaba la civilidad?–, que era una manera de bautizar un furioso golpe de estado contra la democracia y contra la ley. Los sublevados eran fascistas y se alimentaban de la expansión de esta agresiva doctrina que anidaba en algunos puntos de Europa. El futuro del fascismo siempre es la violencia. ¿Sabéis qué es el fascismo? Son unas cuantas personas que, para hacer “feliz” a su pueblo, le usurpan su libertad, porque ellos saben qué les conviene a aquellos ciudadanos a los que consideran incapaces de regirse. Algunos –muchos– se lo creían, y formaban en plazas y calles y levantaban el brazo y juraban que su nación era la mejor del mundo y su “raza” (pero, ¿qué carajo es una raza?) es superior a las otras.

Y existía Alcoi. Luchando, como tantos otros, contra los militares sublevados y contra todo lo que representaban. En Alcoi, desde Jaime I, hemos perdido todas las guerras y, sin embargo, aquí estamos. Doblegar a un alcoyano no es más difícil que doblar a cualquier otra persona, pero siempre queda un rastro de burla, en los ojos de las víctimas vencidas, que nunca nadie ha sido capaz de borrar. Pues en aquel Alcoi suecos y noruegos montaron un hospital –que hoy

es la Escuela Industrial– donde se salvaron cientos de vidas humanas. Por qué Alcoi? Porque existía la gente capacitada y un espacio idóneo, porque el aire huele a tomillo y romero y porque fue la base del anarquismo peninsular y del orgullo de trabajar.

Antoni Miró ahora dedica una serie de sus esplendorosas pinturas a recordar aquel hospital, aquellos heridos de guerra, aquellos nórdicos, aquellos médicos valerosos y aquellas manos inquietas que saben curar y consolar.

Es emocionante, ¿verdad? Es emocionante que suecos y noruegos se solidarizasen con los luchadores contra el fascismo; es emocionante que un hospital así existiera y que existiese en Alcoi; es emocionante que Antoni Miró moje el pincel en la memoria histórica y nos recuerde lo que pudimos ser, un día, y que aún no hemos podido ser.

Sí, es emocionante y bello que esta pintura exista. Sin concesiones. Como homenaje y como catalizador de un despertar que estaba tardando demasiado en llegar.

Isabel-Clara Simó

P I N T A D L A H I S T O R I A

(Crónica plástica del Hospital Sueco-Noruego de Alcoi)

El pintor Antoni Miró nunca dejará de sorprendernos. Y también pasa lo mismo con su obra, su trabajo cuidadoso y muy generoso, pues si la captura de lo insólito es un ejercicio fundamental de la labor plástica, o artística, en la pintura de Antoni Miró la sorpresa está garantizada de verdad, tanto por la profundidad del tratamiento que hace de la materia orgánica, como por los vínculos que establece con la realidad y su tiempo. También con la memoria.

Y de búsqueda del tiempo vencido, y de relecturas de un tiempo solidario reciente, habla la obra que construye esta magnífica visita por las salas de la historia. Ámbitos donde el drama, en su sentido último de movimiento, fluye, liberando la atmósfera cordial de los hombres que se encuentran. Obra que crece a golpes de intensidad; tanta como hubo con toda seguridad en los días que se inscriben en el seno de la crónica que se dibuja: *donde se pierde el interés se pierde la memoria*, asegura Goethe. Y con él, claro está, también lo piensa Antoni Miró.

Y ahora, si establecemos un correlato, aunque sólo sea por una vecindad textual, entre lo que significan la historia, o la manera de aproximarla a través de los textos, y la literatura, y en resumidas cuentas lo ponemos en valor al lado del trabajo pictórico, que labora tozudamente para hacernos traslado, a través de las imágenes, de los hechos de la historia, o de los textos que nos hablan de ellos, haríamos buena la máxima horaciana cuando dice: *ut pictura poesis* (así como la pintura es la poesía). A lo largo del tiempo, se han establecido relaciones de proximidad entre el comportamiento que dimana de la acción pictórica y las maneras de abordar el hecho literario. El postulado horaciano se refiere a la contaminación que se produce entre las diferentes maneras de abordar lo creativo; sin embargo, no es menos cierta la posición de aquellos que

no ven clara tanta proximidad en el tratamiento de la materia artística, como por ejemplo G. E. Lessing que, en su *Laocoonte* (1766), señala la especificidad de cada una de las disciplinas creativas para contribuir a los espacios de conocimiento. Lo que está claro, no obstante, es que tanto la literatura, como la historia, o incluso la intertextualidad (como el trabajo de Joan Brossa, el cómic y el despliegue textual de *Arte & Language*), también la pintura como retrato de ciertos momentos de la existencia de los hombres, significan instrumentos para el conocimiento.

Pues bien, la obra que hoy contemplamos, la que nos hace traslado de acontecimientos de nuestro mundo inmediato, pintura ataviada con los contrastes nostálgicos del pasado, deja libre un tierno aroma poético donde el silencio también se escucha: *la pintura es una poesía muda*, nos susurra Simónides. Y la pintura de esta muestra, desde el silencio armónico de los lienzos, no obstante nos habla suficientemente del tiempo que interpreta, de los contornos de la historia viajera, de los matices, a veces tan delgados, de los acontecimientos que formulan, por medio de la distancia, la raíz de los símbolos de la concordia. Esta pintura, ejercida desde los caminos de la verdad, y que escarba las fronteras, o los márgenes, en los libros de los estantes olvidados del polvo, anima a escudriñar el pasado reciente y a hacernos las preguntas cáusticas del porqué de tantas miserias y de tantas vidas sin vida ni esperanza. Un momento, sin embargo, para los encuentros que facilitan el rescate de la propia certeza. Así, con Séneca, diremos: *el lenguaje de la verdad tiene que ser simple y sin artificio*. También en este vestíbulo principal del tiempo, Antoni Miró dice la verdad cuando pinta, cuando alcanza la atmósfera de un pasado que nos importa, cuando poetiza la cotidiana manera de sentir el paisaje de piedras y que ahora son como las hojas de un almanaque reconocido en los gestos. En buena medida, el pintor, el poeta, en un fantástico acto de aproximación a los acontecimientos, siente antes de comprender. Pasión y sensibilidad.

La pintura, como evidencia esta exposición, utiliza la evocación de las imágenes para manifestarse. Forma y contenido se hermanan con una cierta disciplina eficaz para hacer patente lo esencial que vive en el seno de los episodios sustanciados. La pintura tiene en su interior una verdadera aproximación mimética a la realidad, aunque la aproximación a los contenidos de la realidad sea un tanto sutil y huidiza. Esta propuesta, esta realidad plástica, búsqueda en el movimiento, y en la imaginación que se incorpora, una calidad que rehuye el estatismo. Movimiento que, no siendo propio del arte pictórico, atrapado como está en la doble dimensión, respira fuerte y rompe la cerca del bastidor para cabalgar, desde la memoria, hasta la maravilla cómplice del compromiso. Y si el hombre, los hombres, no pueden rasgar las sombras propias y saltar un poco más allá, encontrarán en el empuje del cuadro una percha que lo posibilite. O como nos sugiere Rilke: *convierte tu muro en tu escalón*. La cuestión es deshacer el intrínquilis, o destripar la madeja.

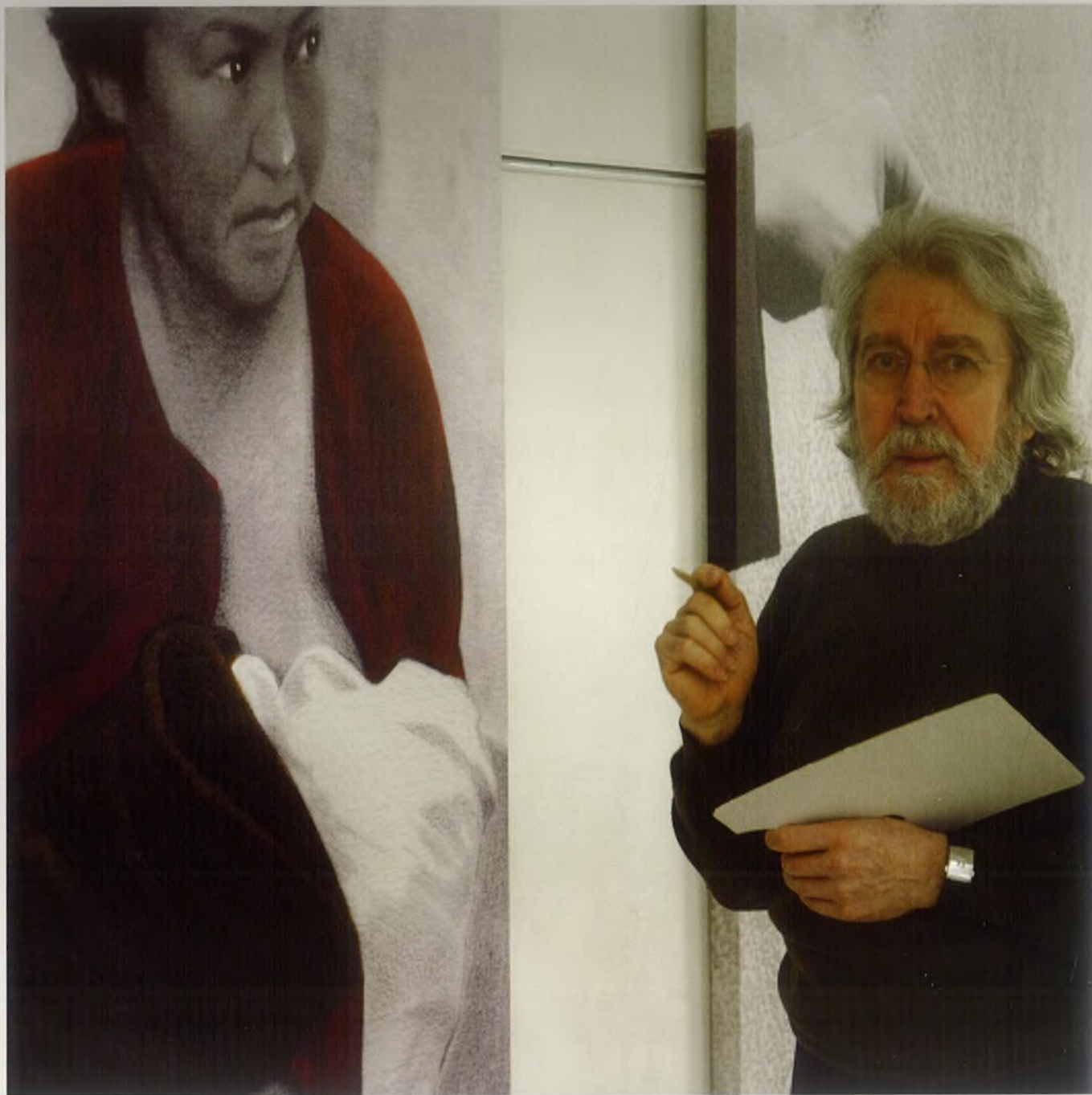
Quizá sea también una cata, esta pintura que vemos, que vincula nuestro gusto a la necesidad de saber más y más de todo lo que hemos sido. Una labor que concentra tantas horas de estudio como se han hecho para poner en blanco sobre negro la vida del Hospital Sueco-Noruego. Pintura como una crónica pacientemente construida en inmensas noches de vigilia. Dos vertientes creativas que, incorporadas, mestizas, otorgan carta de calidad y verosimilitud. Y es que como diría Hegel (y en el caso que nos ocupa lo vincularemos también a la pintura con voluntad de crónica de una realidad vecina): *la historia es el progreso de la conciencia de libertad*. Y Antoni Miró lo ha entendido perfectamente.

J. Sou

ANTONI MIRÓ A L'ESTUDI

B i o g r a f i a

ANTONI MIRÓ

ANTONI MIRÓ naix a Alcoi el 1944. Viu i treballa al Mas Sopalmo. El 1960 rep el primer premi de pintura de l'Ajuntament d'Alcoi. El mes de gener de 1965 realitza la seua primera exposició individual i funda el Grup Alcoiart (1965-1972) i en 1972 el Gruppo Denunzia a Brescia (Itàlia). Són nombroses les exposicions dins i fora del nostre país, com també els premis i les mencions que se li han concedit. És membre de diverses acadèmies internacionals.

En la seua trajectòria professional, Miró ha combinat una gran varietat d'iniciatives, des de les directament artístiques, on manifesta l'eficaç dedicació a cadascun dels procediments característics de les arts plàstiques, fins a la seua incansable atenció a la promoció i foment de la nostra cultura.

La seua obra, situada dins del realisme social, s'inicia en l'expressionisme figuratiu com una denúncia del patiment humà. A finals dels anys seixanta el seu interès pel tema social el condueix a un neofiguratisme, amb un missatge de crítica i denúncia que als setanta s'identifica plenament amb el moviment artístic anomenat *crònica de la realitat*, inserit dins dels corrents internacionals del pop-art i del realisme, prenent com a punt de partida les imatges propagandístiques de la nostra societat industrial i els codis lingüístics utilitzats pels mitjans de comunicació de masses.

Les diferents èpoques o sèries de la seua obra com "Les Nues" (1964), "La Fam" (1966), "Els Bojos" (1967), "Experimentacions" i "Vietnam" (1968), "L'Home" (1970), "Amèrica Negra" (1972), "L'Home Avui" (1973), "El Dòlar" (1973-80), "Pinteu Pintura" (1980-90), "Vivace" (1991-2001) i des del 2001 "Sense Títol", rebutgen tota mena d'opressió i clamen per la llibertat i per la solidaritat humana. La seua obra està representada en nombrosos museus i col·leccions de tot el món i compta amb una bibliografia abundant que estudia el seu treball exhaustivament.

En resum, si la seua pintura és una pintura de conscienciació, no és menys cert que en el seu procés creatiu s'inclou un destacat grau de *conscienciació de la pintura*, on diverses experiències, tècniques, estratègies i recursos s'uneixen per a constituir el seu particular llenguatge plàstic, que no s'esgota en ser un *mitjà* per a la comunicació ideològica, sinó que, de manera paral·lela, es constitueix en registre d'una comunicació estètica evident.

AMB LES OBRES DE L'HOSPITAL

ANTONI MIRÓ was born in Alcoi in 1944, and at present lives and works at Mas Sopalmo. In 1960 he was awarded the first prize for painting by the Town Hall of Alcoi. In January 1965 he carried out his first one-man show and founded the Alcoiart group (1965-1972). In 1972 he founded Gruppo Denunzia in Brescia (Italy). Since then he has held a number of exhibitions, both in Spain and abroad, and he has also been distinguished with various awards and honourable mentions. He is a member of several international academies.

In his professional trajectory, Miró has combined a wide variety of initiatives, ranging from those specifically artistic, in which he has demonstrated his efficient devotion to each of the procedures that characterise the plastic arts, to his untiring attention to the advance and promotion of our culture.

His oeuvre, pertaining to Social Realism, set forth in the style of Figurative Expressionism as an accusation on the subject of human suffering. In the late sixties his interest in social subject-matter led him to a Neo-figurativism charged with a critical and recriminatory message. In the seventies such a message is fully identified with the artistic movement known as Crònica de la Realitat (Chronicle of Reality), inscribed in the international trends of Pop Art and of Realism, which takes as its point of departure the propaganda images of our industrial society and the linguistic codes employed by the mass media.

The different periods or series of his work, such as *Les Nues* (The Nudes) of 1964, *La Fam* (Hunger) of 1966, *Els Bojos* (The Mad) of 1967, *Experimentacions* (Experimentations) and *Vietnam*, both of 1968, *L'Home* (Man) of 1970, *Amèrica Negra* (Black America) of 1972, *L'Home Avui* (Man Today) of 1973, *El Dòlar* (The Dollar), executed between 1973 and 1980, *Pinteu Pintura* (Paint Paint), carried out between 1980 and 1991, *Vivace*, between 1991 and 2001, from 2001 "Without Title" reject all kinds of oppression and cry out for freedom and human solidarity. Miró's oeuvre forms part of many museums and private collections all over the world, and has generated a wide bibliography that studies his work in detail.

In short, if Miró's painting is one of consciousness-raising, it is not less true that the artist's creative process also comprises a high degree of "consciousness of painting", in which different experiences, techniques, strategies and resorts combine to form a plastic language of their own, not merely as a "means" for ideological communication but with one accord, as the registration of a clearly aesthetical communication.

ESTUDI MAS SOPALMO

ANTONI MIRÓ nace en Alcoi en 1944. Vive y trabaja en el Mas Sopalmo. En 1960 recibe el primer premio de pintura del Ayuntamiento de Alcoi. En enero de 1965, realiza su primera exposición individual y funda el Grupo Alcoiart (1965-72) y en 1972 el “Gruppo Denunzia” en Brescia (Italia). Son numerosas sus exposiciones dentro y fuera de nuestro país, así como los premios y menciones que se le han concedido. Miembro de diversas academias internacionales.

En su trayectoria profesional, Miró ha combinado una gran variedad de iniciativas, desde las directamente artísticas, donde manifiesta su eficaz dedicación a cada uno de los procedimientos característicos de las artes plásticas, hasta su incansable atención a la promoción y fomento de nuestra cultura.

Su obra, situada dentro del realismo social. Se inicia en el expresionismo figurativo como una denuncia del sufrimiento humano. A finales de los años sesenta su interés por el tema social le conduce a un neofigurativismo, con un mensaje de crítica y denuncia que, en los setenta, se identifica plenamente con el movimiento artístico “Crónica de la realidad”, inscrito dentro de las corrientes internacionales del pop-art y del realismo, tomando como punto de partida las imágenes propagandísticas de nuestra sociedad industrial y los códigos lingüísticos utilizados por los medios de comunicación de masas.

Las distintas épocas o series de su obra como “Les Nues” (1964), “La Fam” (1966), “Els Bojos” (1967), “Experimentacions” y “Vietnam” (1968), “L’Home” (1970), “América Negra” (1972), “L’Home Avui” (1973), “El Dólar” (1973-80), “Pinteu Pintura” (1980-90), “Vivace” (1991-2001) y desde 2001 “Sense Títol”, rechazan todo tipo de opresión y claman por la libertad y por la solidaridad humana. Su obra está representada en numerosos museos y colecciones de todo el mundo y cuenta con abundante bibliografía que estudia su trabajo exhaustivamente.

En resumen, si su pintura es una pintura de concienciación, no es menos cierto que en su proceso creativo se incluye un destacado grado de “concienciación de la pintura”, en la que diversas experiencias, técnicas, estrategias y recursos se aúnan para constituir su particular lenguaje plástico, que no se agota en ser un “medio” para la comunicación ideológica sino que de común acuerdo se constituye en registro de una evidente comunicación estética.

Ajuntament d'Alcoi

AJUNTAMENT D'ALFAS DEL PI

75 HOSPITAL SUECO-NORUEC
75 ANIVERSARI ALCOI

...the first time I saw you, I was struck by your smile and the way you looked at me. It was as if you were looking straight into my soul. I had never felt that way before, and I don't think I ever will again. You were the first person who made me feel like I was truly seen and understood. It was a feeling I had never experienced before, and it was the beginning of something beautiful.

...I remember the first time we talked. It was in a quiet corner of a cafe, and the world seemed to disappear around us. You were talking about your dreams and your hopes, and I was listening to you with a heart full of admiration. You were so passionate and so full of life, and it was contagious. I wanted to be like you, to have that same fire and that same determination. You were the first person who showed me that it was possible to live a life of purpose and meaning.

...I remember the first time we danced. It was at a party, and the music was playing. You were looking at me, and I was looking at you. We were both smiling, and the world was ours. It was a magical moment, and it was the beginning of a love that would last a lifetime. You were the first person who made me feel like I was truly loved and cherished. It was a feeling I had never experienced before, and it was the beginning of something beautiful.

...I remember the first time we kissed. It was in a quiet moment, and the world seemed to disappear around us. You were looking at me, and I was looking at you. We were both smiling, and the world was ours. It was a magical moment, and it was the beginning of a love that would last a lifetime. You were the first person who made me feel like I was truly loved and cherished. It was a feeling I had never experienced before, and it was the beginning of something beautiful.

...I remember the first time we said "I love you". It was in a quiet moment, and the world seemed to disappear around us. You were looking at me, and I was looking at you. We were both smiling, and the world was ours. It was a magical moment, and it was the beginning of a love that would last a lifetime. You were the first person who made me feel like I was truly loved and cherished. It was a feeling I had never experienced before, and it was the beginning of something beautiful.

...I remember the first time we got married. It was a beautiful day, and the world seemed to disappear around us. You were looking at me, and I was looking at you. We were both smiling, and the world was ours. It was a magical moment, and it was the beginning of a love that would last a lifetime. You were the first person who made me feel like I was truly loved and cherished. It was a feeling I had never experienced before, and it was the beginning of something beautiful.

75 **HOSPITAL SUECO-NORUEC**
75 ANIVERSARI

L'HOSPITAL SUECO-NORUEC
Antoni Miró

MAIG 2013

LLOTJA DE SANT JORDI
AJUNTAMENT D'ALCOI

2013

FUNDACIÓ FRAX
AJUNTAMENT DE L'ALFAS DEL PI